ISSN 0463-6309

Moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1975
6
lapkritis
gruodis

TURINYS

S. Čiurlionienė	Draugui	2
M. K. Čiurlionis	Apie tautinę dailę	3
— • —	Iš M. K. Čiurlionio gyvenimo	4
A. Tyruolis	Literatūrinė popietė pas S. Čiurlionienę	8
F. Timmermans	Gerieji padėjėjai	10
P. Gaučys	Kaip moterys vaizduojamos Vakarų literatūroje	14
B. Šimkienė	Sekcija	17
• Knygos	Pr. Naujokaitis — Antroji Z. Tenisonaitės knyga	19
	A. Giedrius — Eglė ir Eglutė	19
• Šeima ir auklėjimas	J. Miškinis — Psichiniai vaikų ypatumai	20
	O. M. — Lietuvių maldininkų kelionė į Romą	21
• Moterys pasaulyje		23
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	25
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	27

ILIUSTRACIJOS

M. K. Čiurlionis	Auka	1
M. K. Čiurlionis	Preliudas	2
M. K. Čiurlionis	Karalių pasaka	3
M. Dobužinskis	M. K. Čiurlionis	4
M. K. Čiurlionis	Marso pasaulis	5
M. K. Čiurlionis	Aukuras; Tvirtovės pasaka	6
D. Palukaitienė	M. K. ir S. Čiurlioniai	7
— • —	S. Kymantaitė	8
— • —	M. K. ir S. Čiurlioniai	8
M. K. Čiurlionis	Iliustracijos	9, 10
M. K. Čiurlionis	Dekoracijų eskizai operos "Jūratė ir Kastytis"	11
V. Kalinauskas	Iliustracijos	12, 13
Fragonard	Pasikalbėjimas	15
Van Dyck	Šeima	16

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1975 m. Nr. 6 (108)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

Z. DAUGVAINIENĖ — kalbos taisytoja, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė,

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja,

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė.

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, M6H 1A8, Canada

Spaudė "Tėviškės žiburių" spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.

Prenumerata metams $6.00; garbės prenumerata $10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1975. No. 6 (108)

Printed by "Lights of Homeland" in Mississauga, Ont.

moteris

1975 6 (108)

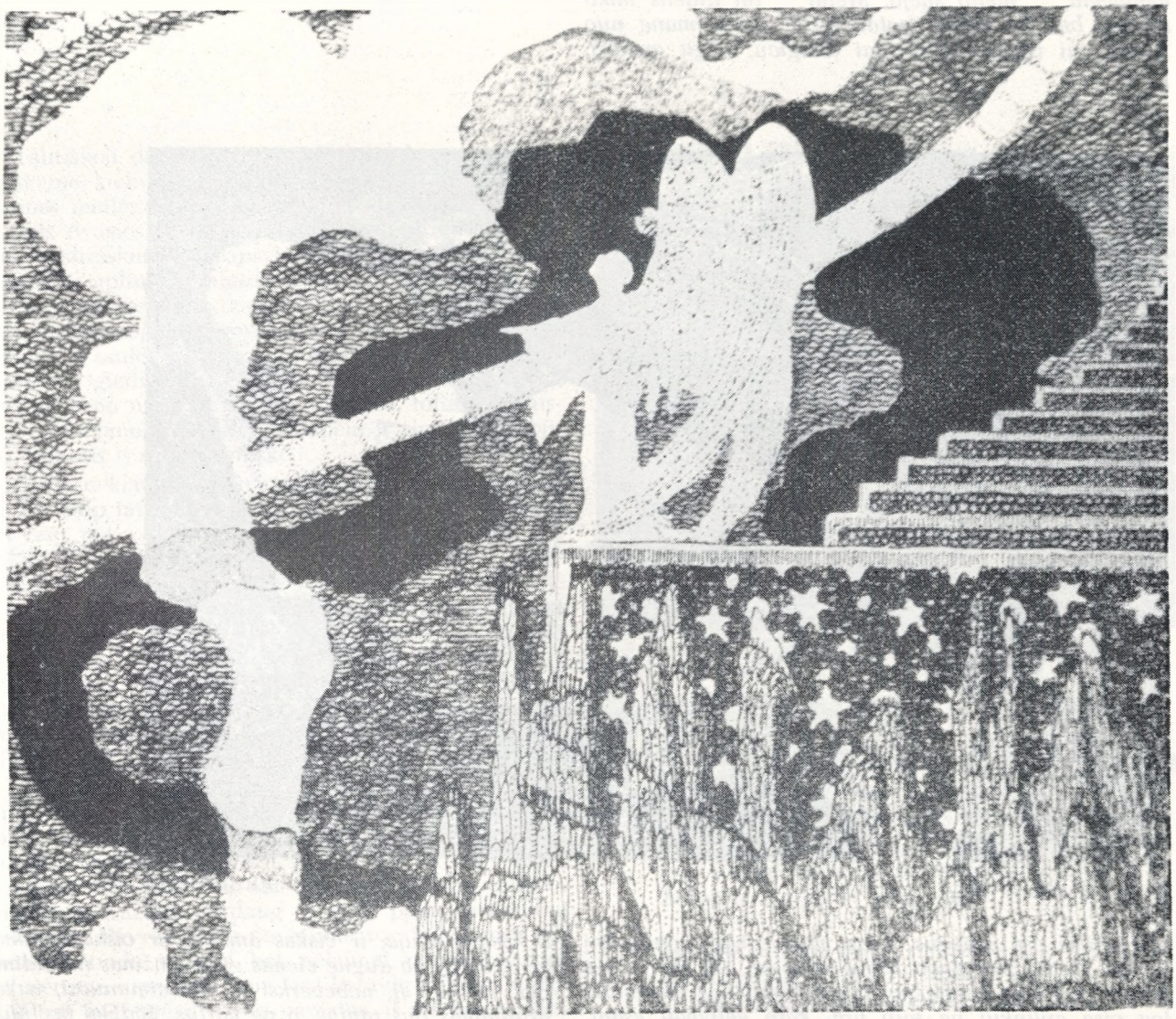

M. K. ČIURLIONIS 1875 — 1911 AUKA

* *

SU ŠV. KALĖDOMIS IR NAUJAIS 1976 METAIS,
VISUS BENDRADARBIUS IR SKAITYTOJUS, SVEIKINA —
LEIDĖJOS, REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA

* *

DRAUGUI

Atėjo diena, pasibaigė sapnas. Tau rašau, geriausias iš draugų, tu tikriausias mano žmogau pasaulyje! Pasibaigė sapnas, ir dabar rašau tau. Brėkšta, švinta, oras šaltas, gaivinąs. Atsibudau ir žiūriu į pasaulį ir į tavo akis, tu tikriausias mano žmogau pasaulyje! Draugas! Juntu, kaip niekuomet, jog tai švenčiausias žodis, augščiausias supratimas, reiškiąs žmonių giminystę. Draugas! Didybės jausmas apima mane: turiu draugą, esu draugas savo draugo. Žmogau! kokia tai tavo galybė — moki būti draugu. Kokia tavo laimė — turi žmogų, kuriam štai dabar, akis atvėręs, sakai visa, ką sapnuoja siela, iš sapno pakilus. Trokštu būti su tavimi ir tau sakyti visa, visa . . . Seniai tavęs nemačiau, — metai suėjo. Metai — tai didelis laiko tarpas, bet tie mano metai, kurie skiria mane nuo Tavęs, tai visas amžius, tai daugiau, negu amžius,

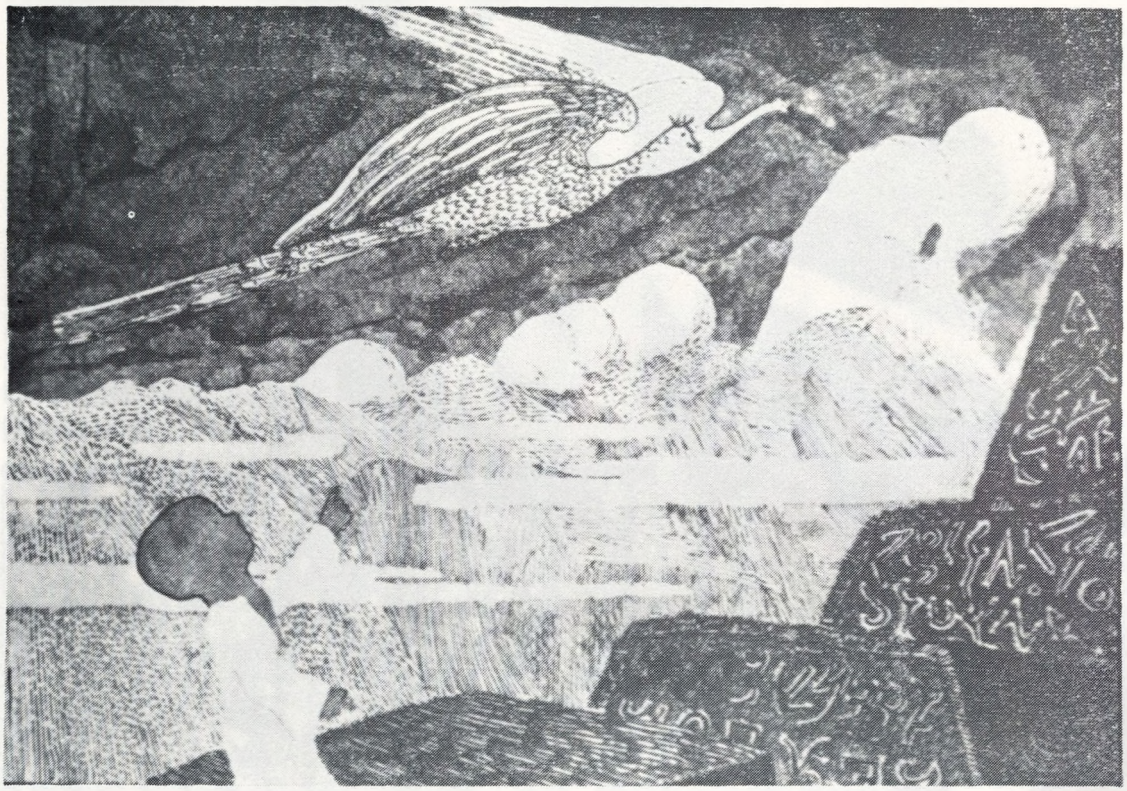

M. K. ČIURLIONIS

PRELIUDAS

nes kitoks esu žmogus, negu mane matei paskutinį kartą. Aš tas pats tavo tikras draugas, tik jau kitaip žiūrįs į pasaulį. Praregėjau ir supratau. Ką? Supratau, jog visa aplinkui ne taip yra, kaip galvojau esant. Atsimeni? pernai, vasarai baigiantis, rugpiūčio gale, prieš tavo išvažiavimą į užsienį, plaukėme abu Venta. Atsimeni? — šiltas, rausvas, drėgnas vakaras, gili, šarpi Venta ir tos paslaptingos baltųjų lelijų akys. (. . .) O štai dabar svajoja siela, iš sapno pakilus. O rudens vėjas daužo šimtametes liepas, ir ūžia jos, tarytum jūros bangos. Naujų vertybių gyvenimas, vertybių, gaminančių pasaulį. Ir nebėra skriaudos, ir nebepasiekia skriaudos, ir nebėra mirties, ir nebepasiekia mirtis, — vien yra visur gilus skausmas, iš kurio dygsta šviesūs žolynai, bet pažinti jas tegali, iš sapno pakilęs. Ir viskas nauja, ir viskas amžina, ir viskas puiku ir gera, o viso to dugne vienas gilus amžinas nuliūdimas. Bet, pažinęs jį, nebeverksi ir nebeaimanuosi, ir tavo šupsojimas bus ramus, o ne kartus, žodžiai švelnūs ir glamonėją, nes joks skausmas neaplankys tavęs netikėtai, tu jau jį pažįsti, jis gyvena amžinai tavo sielos dugne, tu su juo geruoju esi, ir taip pat kiekvienas džiaugsmas, kuris ateina, yra tau perregimas, matai jo pamatą, nebebijai nieko ir esi ramus, nes žinai, jog viso, viso pasaulio dugnas — tai vienas gilus amžinas nuliūdimas . . .

Tavo draugas

(1910 m. rugpiūtis, mano Kastyčiui; S. Čiurlionienės rankraštis.)

Tautiškoji dailė turi ypatingai didelę svarbą kultūriškame kiekvienos dautos išsilavinime. Ji yra pirmutinės meilės, dailės pamylėjimo apsireiškimas, pirmutinis dvasios reikalų apsireiškimas, pirmutinis tvėrimo apsireiškimas. Neapšviestas žmogus, žiūrėdamas į esančius aplink jį gamtos gražumus, neišreiškia balsiai savo pasigėrėjimo, kaip tai kiekviename žingsnyje daro vadinamoji inteligencija, bet šitai nereiškia, kad neatjaučia saulės tekėjimo ir nusileidimo gražumo, kad neatskiria giedros vaivorykštės nuo sunkaus debesio, upelio ūžimo nuo paukščių čiulbėjimo, tolimo griausmo murmėjimo nuo pilno paslapčių ir rimto pasakojimo tamsaus iš senovės miško.

Sodietis klauso ir žiūri tyliai, niekas jo nemokina: žiūrėk, kaip tai gražu! Jis patsai žino. Ir gėrisi gamta, bet taip pat saviškai: suformuoja dainas, o jose yra viskas, visi gamtos grožybių turtai; pastebėti, pasakoti, išvardinti, ir išvardinti sušvelnintai: vietoj saulė — saulelė, vietoj Nemunas — Nemunėlis, vietoj aušra — aušrelė ir t.t., kas parodo, kad vis mylima ir miela širdžiai. Sodietis nepasikakina dainų suposmavimu, veizėk, dirba peiliuku, išpiausto lazdelę. Kam? Argi ji nuo to paliks tvirtesnė? Ne. Tai vėl papuošia šaukštą kas žin kokiais dyvinais papuošimais. Argi skaniau valgyti tokiu papuoštu šaukštu? Kas žino?

Arba vėl: mergelė audžia juostas, žiurstus, ir ko gi tenai nėra: beveik visos vaivorykštės spalvos, kažin kokie ženklai, papuošalai, eglelės, žolynai. O kam? Tikrai tam, kad būtų gražu. Šitai ir yra liaudies dailė, ji pakyla nejaučiamai iš neišvengiamo dvasios reikalo, reikalo pagražinti perdaug liūdną, pilką kasdieninį gyvenimą. Pavyzdžius ir paveikslus tos dailės turėjome pirmoj lietuvių parodoj, bet, nelaimei, per mažai, kad apturėtume supratimą apie visą lietuvių liaudies dailę. O ji turi būti mūsų dailės pamatas, iš jos turi pakilti savotiškas lietuvių stilius, ji yra mūsų pasididžiavimas, nes tas gražumas, kurį turi savyje, yra grynas, savotiškai ir išimtinai lietuviškas.

Antrosios lietuvių dailės parodos valdyba, kreipdamasi ypatingai į gerbiamuosius tautiečius ir tautietes, gyvenančius sodžiuj, kuo karščiausiai prašo, nes laiko jau nedaug beliko, juo greičiau prisiųsti savo gražius išdirbinius, kaip antai: juostas, divonus, žiurstus, išpiaustytas dėžutes, šaukštus, lazdas ir apskritai visokius namie vartojamus papuoštus daiktus, bet papuoštus savotiškai, senoviškai, senovišku lietuvių būdu. Viso-

JANINA DEGUTYTĖ

ČIURLIONIS. KARALIŲ PASAKA

Palinko karaliai prie saulės židinio.
Mažytis kraštas karalių delne.
. . . Viržiai rausvi ir pienuoti berželiai.
Žuvys ir žvaigždės upių dugne . . .

Mažytis kraštas delne suvirpa.
Ko tu pabūgai? Ko tu šauki?
O kad sušiltų prie saulės židinio
Tavo šilainė, pilka, jauki.

Kažkur vidurnaktis . . . Medžiai nubunda . . .
Kažkas vidurnaktį kelio neranda . . .
O mano kraštas — šaltinių raštas,
O mano kraštas — saulės legendoj.

. . . Rugių pražydusių artimas kvapas . . .
Krykščia berželiai ant aukšto kalno,
O kad laikytų šviesūs karaliai
Kraštą mažytį ant savo delno!

M. DOBUŽINSKIS

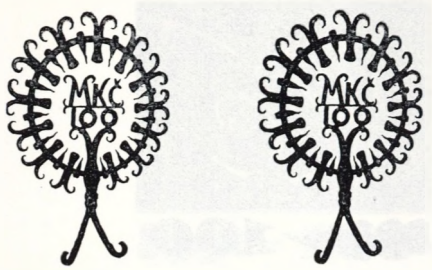

M. K. ČIURLIONIS

kios gi staltiesaitės ir skarelės, rankomis, kabliuku padarytos (jų turėjome kelias I-joj parodoj), gali būti ir gražios, mums jokios vertės neturi, kadangi jos nesavotiškos ir nelietuviškos. Yra tai darbas, o, teisingiau sakant, vadinamieji "darbeliai", kurie vienodi visose beveik tautose ir neturi nieko bendro su liaudies, o ypač su lietuvių daile, — už tatai tokių dalykų prašome mums nesiųsti, o jų vietoj juo daugiau juostų, žiurstų, divonų ir t.t.

* * *

Kiekviena dailės paroda, o ypač kasmetinė, turi šiek tiek panašumo su pabaigtuvėmis: vaisiai surinkti, suvežti, visokių javų prikrauta iki viršaus, o vartai atverti ir tarytum kviečia: "Užeik, mielas svety, duonos yra pakankamai, jeigu alkanas, pasistiprink, pakaks ir mums ir tau."

Taip ir su paroda: vaisiai suvežti, nors ne kartą iš tolimų kraštų, bet darbas vienos žemės sūnų — darbas visų metų — pabaigtuvės. Paroda atverta ir jeigu, praeivi, įėjęs atrasi sau dvasiško peno, tai tuo jau atlyginsi artistui.

Taip yra su parodomis apskritai, bet mūsų parodos — lietuvių dailės parodos — turi dar kitokį tikslą.

Antanas Žmuidzinavičius gerai apie tai žinojo ir dėl to, neatsižvelgdamas į kliūtis, nesigailėjo darbo ir veikimo, ir to veikimo vaisium buvo pirmoji dailės paroda, gruodžio 27 d., 1906 m. atverta.

Ta paroda turėjo didelę svarbą mūsų kultūros prašvitime. Ji buvo žadintoja, buvo, sakysime, heroldas, kuris išėjęs švintant ant kalnelio, žolynais apaugusio, papūtė auksinį trimitą į visas puses, kviesdamas dvasios darbininkus sukurti vieną didelę dailės liepsną mūsų motinos Lietuvos garbei ir išaukštinimui. Ir susirinko darbininkai, nedaug jų, tiesa, buvo, bet ugnis liko sukurta.

(1908 m. straipsnių ištraukos, dailės parodų rengimo proga)

IŠ M. K. ČIURLIONIO GYVENIMO 1875-1911

(Atsiminimai ir laiškai)

. . . Bortkevičienė man pranešė, kad Vilniuje žadąs apsigyventi dailininkas ir muzikas Čiurlionis, lig šiol gyvenęs Varšuvoje. Dabar jis Druskininkuose pas tėvus esąs, reikią parašyti jam laišką, kad nedelstų, važiuotų greičiau, kad mes jį kviečiame paskambinti mūsų rengiamame Kudirkos minėjime. "Rašyk, tamsta", — sako ji man. Aš sutikau ir parašiau. Netrukus sužinojau, kad dailininkas Čiurlionis jau atvažiavęs. Ir vėl man praneša Bortkevičienė, kad Žemkalnis kviečiąs vieną kitą į generalinę "Blindos" repeticiją pasižiūrėti ir savo nuomonę pasakyti, būsiąs ten ir Čiurlionis, jau vien dėl to reikia mums eiti, nes turime susipažinti ir asmeniškai kviesti skambinti mūsų rengiamame vakare. Nuėjome. Repeticija vyko Pagirių gelžkeliečių salėje Varnų gatvėje. Didelė apytuštė salė, scenoje vaidinimas jau buvo pradėtas — susėdome, stebime. Bortkevičienė man šnibžda: "Pažiūrėk, tamsta, ten pasienyje stovi Čiurlionis." Taip. Tas pats, kurį man parodė pernai per pirmosios parodos atidarymą. Ir staiga kažkokia banga užpylė man širdį. Absoliutiškai viską žinojau. Tai "Jis", pasakiau sau ir lyg kokio ūko apsunta laukiau, kol F. Bortkevičienė atves jį čia, kur mudvi sėdėjome. Machinališkai nusitraukiau nuo galvos vyrišką kepuraitę — tegu jis mane tokia pamato, kokia esu . . . Kalbėjome lenkiškai, nes Bortkevičienė žinojo, kad Čiurlionis lietuviškai sunkiai kalba, ir prakalbino jį lenkiškai, kad jis laisviau jaustųsi. Skambinti prižadėjo.

Lygiai po savaitės buvo tas minėjimas. Buvo pasamdyta Treskino muzikos mokyklos salė — ir susirinko "labai daug" žmonių. Tokio lietuvių inteligentų susirinkimo dar nebuvo Vilnius matęs — suskaitvta apie 70 asmenų. Daug buvo iš toliau atvažiavusių. Tai buvo moterų jėgų surengtas, moterų galvų vedamas minėjimas. Pirmoji skaitė savo atsiminimus Bitė (G. Petkevi-

čaitė). Buvo ten apie 1863 metų sukilimą — jos vaikystės dienos. Buvo apie Lauryną Ivinskį, kurio siluetą labai poetiškai nupiešė — vienu žodžiu, vaizdavo epochą dar prieš "Aušrą". Apie tą patį kalbėjo po jos Žemaitė. Pasirodė scenoje su savo palaidinuke ir skarele. Ji 1863 metų sukilimą pavaizdavo taip, kaip jis atrodė daug kam iš kaimiečių, būtent, ponų sukilimas prieš valdžią dėl baudžiavos panaikinimo. Paskui pasirodė Griniuvienė. Ta davė savo atsiminimus apie V. Kudirką, jo paskutines dienas. Jos visai paprastas skaitymas labai visus sujaudino.

Man teko užbaigti tą moterų žodinę dalį.

Po pertraukos skambino savo kūrinius Čiurlionis. Kai jis paskui atsisėdęs greta manęs pasakė: "Pani bardzo pięknie mowila"? — aš pažvelgiau nustebus — jis patylėjęs šyptelėjo — po kiek laiko pasakė: "Aš klausydamas nusprendžiau, kad tamsta mane mokysi lietuvių kalbos." "Gerai", — atsakiau visai ramiai.

Yra gyvenime tokių žodžių, tokių frazių, kurių niekas atmintyje neužtemdo, neišdildo, ne tik tie žodžiai lieka gyvi, bet skamba balso tembras ir akyse stovi akių žvilgesys — lūpų lengvutė šypsena.

(S. Čiurlionienė — atsiminimai)

* * *

M. K. ČIURLIONIS MARSO PASAULIS

Paroda atidaryta vasario pradžioje seno stiliaus — ją skelbė nuostabus Čiurlionio plakatas: didžiulė saulė, kylanti iš už miško — saulė per visą paveikslą ir jos fone medžių siluetai. Tos afišos litografuoti Čiurlionis važiavo į Varšuvą — truko ten gal savaitę — man parašė atviruką — Vyspiankio paveikslo reprodukciją "Dailininko žmona". Tame atviruke prašo parašyti straipsnį apie laukiamąją II-ją parodą, nes jis užimtas afiša. Kažką parašiau — ir vaikščiojau lyg apsvaigus.

Parodos atidarymas atnešė visai mažai grupelei daug nuovargio, daug susijaudinimų, daug džiaugsmo. Prie kasos sėdėjome pasivaduodamos — ponios ir panelės, "mylinčios dailę". Sėdėjau ir aš. Netrukus po atidarymo — paskutiniesiems lankytojams išėjus (buvo tai, rodos, trečia parodos diena) — sėdėjome ant lango abu. Čiurlionis tyliai švilpavo dainelę — aš tariau: "Taip dabar norėčiau muzikos." — "Einame pas mane, aš jums paskambinsiu." Išėjome iš parodos — paskui pro rotušės rūmus žemyn — pasukome į siaurą skersgatvį, įėjome į senų namų dengtą tarpuvartę — per kažkokį nešvarų prieangį, šeimininkės valgomą kambarį — ir tas kambariukas su žemu langu į gatvę. Prie lango stovėjo kanapa, prieš ją apvalainas stalas, prie sienos iš dešinės pianinas. Atsisėdau ant kanapos, užmerkiau akis, Konstantinas improvizavo. Kiek laiko praėjo — pusė valandos, valanda . . . nežinau. Muzika nutilo — vakaro prieblanda pripildė kambarį — toje prieblandoje vis dar, atrodė man, supasi muzikos tonai. Atsikėliau — neišpasakyta laimė ir begalinis liūdesys užėmė man tiesiog kvapą. Atsikėliau iš vietos ir, stovėdama už jo nugaros, ėmiau glostyti atloštą galvą, ir užsilenkus pabučiavau lengvai išdidžią kaktą. Jis prispaudė mano rankas prie lūpų — jokių žodžių. Riba — kurios nė vienas, nė kitas iš mūsų peržengti negeidė.

Po trumpos valandėlės tariau: "Man reikia eiti." — "Aš palydėsiu." Ir ėjome be žodžių. Atrodė, kad jau viskas pasakyta. — Atsisveikinimas tylus prie mano vartų Uosto gatvėje.

(S. Čiurlionienė — atsiminimai)

* * *

Druskininkai, šeštadienis. Vakare
VI — 1908 m.

Zosele, vienintele mano — baisiai dėkingas už laišką, maniau, kad nesulauksiu, ir bijojau, ir, nepaisydamas draudimo, norėjau rašyti, ir negalėjau sulaukti laiškanešio, ir viskas, bet dabar jau gerai. Žinai, Zosyt, puikiai Tave suprantu, nes aš pats (net gėda) pergyvenau absoliučiai tokią pat situaciją. Važiuodamas namo, džiaugiausi, kad turiu pasakyti tokį gražų, tokį nuostabų dalyką: "Vedu!" Na, ir kas toliau — tiksliai apibūdinu brangiausią siluetą, parodau fotografiją ir t.t., ir t.t. Siela net juokėsi iš laimės, kaip visi džiaugsis, klausinės. Taip sau galvojau ir parvažiavau namo. Kažkaip keista man buvo, kad nepasakiau visko iš karto, atidėjau vėlesniam laikui, paskui kitai, trečiai dienai, ir tada kaip tik pajutau, kad tai, ką turiu pasakyti, yra man baisiai brangu, ir baisu taip pat, kaip priims? Ką pasakys? Baisu, kad gal nepakankamai širdingai priims, gal nenoromis užgaus (yra pasakymų, kurių kai kurie žmonės niekuomet neprivalėtų sakyti). Pagaliau po ilgų kančių pasirinkau gana netinkamą momentą ir pasakiau, o sakydamas savo balsą girdėjau tartum svetimo žmogaus. Ką gi? Labai gerai, labai širdingai priėmė, bet — bet . . . Štai čia kaip tik ir yra visas dalykas. Mūsų laimė yra išimtinai mūsų laimė, o mūsų artimiausieji pajus ir sutiks, ir bus taip pat laimingi, kai mus arčiau pažins. Tuo tarpu jiems tai yra "Dievo valia", "Apvaizdos surėdymas" ir panašūs liūdni dalykai. Taip, Vaikeli mažas, nebijok, viskas bus gerai. Nepyksti ant manęs, Zose? Ak Tu Siluete širdingiausias mano, iš visų jėgų bučiuoju Tavo dailius baltus delnus su tokiomis žydriomis gyslelėmis ir tokiais dorais, mylimais piršteliais.

O aš tapau. Keliuosi 7-tą ir anksčiau ir negaliu atsitraukti, taip man baisiai norisi tapyti. Dirbu daugiau kaip po 10 valandų. Bet argi tai darbas? Nežinau, kur dingsta laikas, viskas kažkur dingsta, o aš sau keliauju tolimais horizontais savo išsvajoto pasaulio, kuris gal ir dvvinas kiek yra, bet gera man jame. Pabaigiau "Sonatą", nutapiau "Fugą", o dabar tapau naują Sonatą. Kai pagalvoju, kad Tu į jas žiūrėsi, tai man truputį gėda ir jaučiu tremą (pasirodymo baimę). Man regis, jog tai negana gražu Tau, ir net ateidavo mintis sunaikinti. Ar atsimeni, kai naikinai savo darbus? Tu, "nieko gero". Ar atsimeni krosnį, pilną popieriaus skiaučių. Tavo ranka rašytų, Tu? Matai, dabar galėčiau puikiai atkeršyti, bet to nepadarysiu, nes nenoriu niekad savo gyvenime padaryti Zosei nė krislelio nemalonumo. Tai matai.

Į Ribiniškius nevažiuosiu: gavau laišką nuo Benio, kuriame jis užtikrina mane, kad "nėra vietos" — ak, tai ir gerai, net labai džiaugiuosi. Valiutos turiu dar 15 rb., bet išvažiuodamas turėsiu daugiau. Ei Zose, netrukus pasimatysime, ir pasimatysime prie mūsų jūros, kuri ir šiandien dar išmeta Tavo rūmų skeveldrų. Kur ta banga, kuri kadaise nešė Tavo deimantinį laivą į mano krantą? O ar atrasime ten didžiulių pušų pavėsį, kuriame kažkada buvo mums taip gera? Atsimeni, Zosyte? Zosele, vienintele mano, juk visa tai — tiesa? O Jūratė? Galvoji? Zose mano, be galo esu laimingas, kai galvoju apie Tave, kai viską prisimenu,

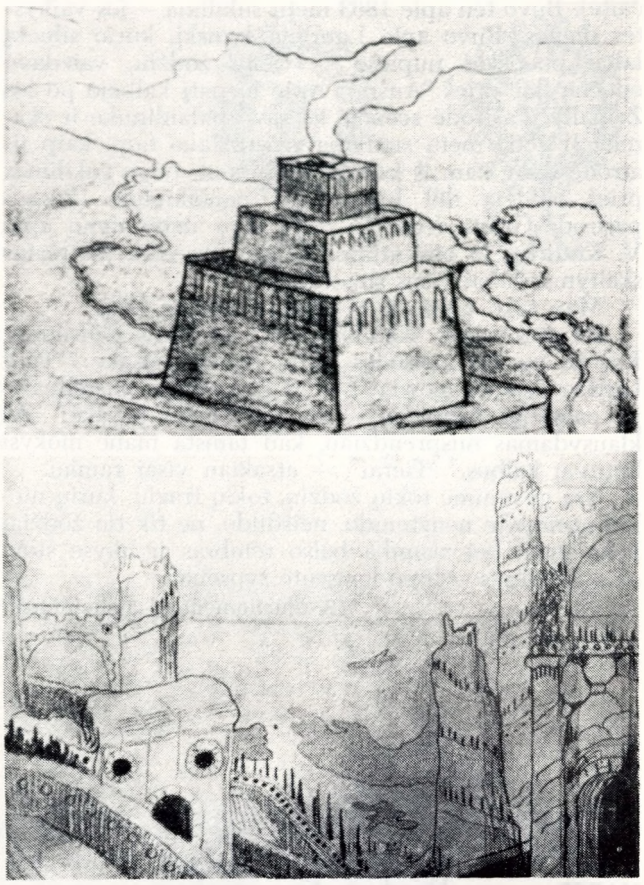

M. K. ČIURLIONIS
AUKURAS
TVIRTOVĖS PASAKA

viską, viską, ir kai skambinu Tau kartais vakare. Ar girdi? Nepyk ant manęs, Zosele mieliausioji mano, tik būk tokia, kokia esi, būsiu baisiai dėkingas, Tu šviesi saulute mano, vienintele graži užtekanti.

Tavo Kastukas

Spaudžiu, myluoju, glaudžiu, bučiuoju kiekvieną pirštelį ir kiekvieną Zosės plaukelį, mano vienintelės Zoselės.

Kaip adresuoti Tau? Valiutos nesiųsk.

* * *

Dėdė nori kelti iškilmingas vestuves — nenoriu. Kam man reikalinga ta Plungės "ponybė" — dargi šliūbo nesutinku imti Plungėje — prigarmės tiek žmonių į bažnyčią žiopsoti . . . Ne. Diplomatiškai įtikinu dėdę, kad šliūbas įvyktų Šateikiuose — ten klebonauja mielas kun. Bajorynas — nuvažiuosime, ir tyliai įvyks jungtuvės. Dėdė sutinka. Konstantinas atsiveš brolį Stasį — stud. pirmo kurso, atvažiuos mano mylimiausia draugė Marinė Skrutkovska — ir jokių balių. Viskas įvyksta, kaip numatyta.

(S. Čiurlionienė — atsiminimai)

* * *

Mama papasakojo man, kaip buvo sukurtas "Rex". Tėvas tapė jį 1909 m. sausio mėnesį, kai jie po jungtuvių grįžo į Peterburgą. Iš pradžių jis buvo žalsvai melsvas. Tėvas dirbo, kaip paprastai, neatsitraukdamas, pervargo, savo darbu buvo nepatenkintas. Sykį įpuolęs į nevilti ir net norėjęs jį sunaikinti. Tada Mama ėmus prašyti, kad pailsėtų, ji net verkus, ir jis

jos paklausęs . . . Jie išėję pasivaikščioti. Mama pasakojus jam įvairius linksmus dalykus, visaip stengėsi pataisyti jo nuotaiką. Ir jai pavyko — po poros dienų poilsio Tėvas vėl atsistojo prie molberto, pertraukė paveikslą nauja šilta rausva spalva ir sausio pabaigoje darbą baigė.

(D. Čiurlionytė-Zulovienė — atsiminimai)

* * *

Aš tą dailininką tiesiog dievinau, ir man net atrodė tada, kad jo siela apsigyveno mano kūne, nes aš viską suvokdavau ir jausdavau "čiurlioniškai". Jo paveikslai mane pavergė, žavėjo tarsi kokie burtai ir sukeldavo ekstazišką džiūgavimą! Tas susižavėjimo Čiurlionio kūryba laikotarpis prasidėjo vieną gražų rytą, kai tėtės kabinete (Vasilijaus Salos I linijoje) aš pirmąsyk išvydau — atremtą į sofą — paveikslą "Juodoji saulė" . . . Man tada buvo 14-15 metų ir aš atsimenu kaip dabar, kad man tartum kas į krūtinę smogė, ir širdis apmirė . . . Nuo tos akimirkos aš ėmiau godžiai sekti visą Čiurlionio kūrybą, ir kai pas mus pasirodydavo koks nors naujas paveikslas (jis pats juos atnešdavo "peržiūron" . . .), aš tiesiog įsisiurbdavau į juos akimis ir gebėdavau valandomis natsitraukdamas žiūrinėti kiekvieną detalę . . . Visa mano jaunystės kūryba buvo paveikta Čiurlionio, kurį aš ėmiau stropiai mėgdžioti, kurdamas ištisas paveikslų serijas, kurias tėvelis juokais, bet labai palankiai vadino Kokočkos "čiurlionizmais" . . .

(N. Benua — atsiminimai)

* * *

. . . Zosele mano mieliausia, tai jau atrodo, kad apie viską parašiau. Vaikeli mano Vieninteli, tai reiškia, kad pasimatysime tik gruodžio 20! Dieve mano, kaip tatai dar baisiai toli. Motule mano, tai tu manai, kad aš išlaikysiu čia vienas be Tavęs tiek laiko. Juk tai nuo šiandien ištisos dvi savaitės ir dvi ilgos dienos! Zosele Vienintele mano, tai bus baisiai sunku. Bet jeigu kitaip negalima, tai ką padarysi. Žinau, kad Vaikelis mano irgi trokšta pasimatyti su Kastuliuku, bet, matyt, reikia dar pakentėti. Tai nieko, Zosele mažoji mano, būk tik rami dėl manęs ir gera sau, Mažyčiui ir man, kokia buvai ligi šiol, tai ir man lengviau bus laukti. Baigiu. Bučiuoju savo Zuliuką iš visų jėgų ir visur ir labai labai stipriai glaudžiu prie širdies drauge su mažutėliu Mažyčiu ir myliu ir ilgiuosi ir laukiu. Mano Tu Kilnus Vienintelis Žmogau! Na, dar sykį stipriai snapą, ir iki pasimatymo!

Visuomet Tavo Kastukas

* * *

Brangi Jelizaveta Osipovna,

Neprisimenu, ar rašiau Jums, kad gegužės pabaigoje gimė mergytė — auga gerai, sveika ir linksma. Aš dabar gyvenu Kaune, gavau čia lietuvių kalbos dėstytojos vietą — ir gana gerai įsitaisiau. Darbo daug, bet tai gerai, kadangi sėdėti pas gimines be darbo buvo pernelyg sunku.

Su Nikolajum Konstantinovičium tartum geriau — bet daktaras man rašė, kad dabar atėjo visiška apatija — niekas nedomina, nieko nekalba, neklausinėja ir tikro brolio, kuris dažnai atvažiuoja iš Varšuvos aplankyti, beveik nepažįsta (sanatorija pusė valandos kelio nuo Varšuvos). Daktarai sako, kad turi pasitaisyti, kadangi negalavimas — grynai psichinis. Taip dienos ir eina.

Linkiu Jums viso geriausio, brangioji Jelizaveta Osipovna . . .

(S. Čiurlionienės laiškas J. Dobužinskienei)

* * *

Sveikinu Tave, Zose. Gal būt, netrukus pasimatysime. Bučiuoju Danutę.

Kastukas

* * *

. . . Ir štai pavasariop atėjo Stasio laiškas, kuris mus sukrėtė: "Kastukas pasveiko!" Atsimenu, kaip tėvai, lyg vieno impulso pagauti, abu atsiklaupė ir abu verkė. Tai buvo dėkingumo ašaros. Po to sekė ir Kastuko trumpas atvirukas — "Vasarą praleisime Druskininkuose." O po mėnesio . . .

(J. Čiurlionytė — atsiminimai)

* * *

Mirė Čiurlionis.

Jokių smulkmenų nežinau, gavau vien trumpą telegramą iš jo žmonos iš Vilniaus. Nusprendėme su Rerichu padėti "Meno pasaulio" vardu vainiką, aš susisiekiau su giminėmis ir mano tėvas pats nuvežė vainiką į kapus. Šiandien pat išsiunčiau telegramą jo vargšei našlei. Be mūsų — Rericho, Brazo ir mano parašų, padėjau ir tavąjį, žinodamas, kaip tu jį vertinai. Parašiau, apytikriai, kad "Meno pasaulis" be galo nuliūdintas netikėtos genialiai apdovanoto dailininko mirties.

(M. Dobužinskio laiškas A. Benua)
(M. K. Čiurlionis — Laiškai Sofijai)

D. PALUKAITIENĖ M. K. ir S. ČIURLIONIAI

Literatūrinė popietė pas rašytoją Sofiją Kymantaitę-Čiurlionienę

ALF. TYRUOLIS

S. KYMANTAITĖ 1907 M.

Bene nuo 1927 metų mūsų garsiojo menininko M. K. Čiurlionio našlė Sofija savo bute Kaune rengdavo vad. literatūrinius šeštadienius, arba literatūrines popietes, kurios savo ruožtu turėjo priminti garsiuosius Vak. Europos literatūrinius salonus. Iš tikrųjų lietuviškajame meno bei literatūros gyvenime tai buvo nemenka naujiena, nors ir palyginti kukli ir augštai nesiangažuojanti. Į vieną tų šeštadieninių popiečių patekau būdamas jau trečiojo kurso studentas Vytauto Didžiojo universitete 1931 metų rudenį. Įvesdino į tą popietę pedagogas ir vertėjas Jurgis Talmantas, su kuriuo pažintį buvau užmezgęs jau nuo 1930 metų, kai teko dalyvauti jo vidurinėms mokykloms (gimnazijoms) parengtoj pasaulinės literatūros chrestomatijoj su Goethės "Fausto" vertimų ištraukomis.

Jei jau ne iš arčiau pažinti, tai bent iš arti — veidas veidan — pamatyti Sofiją Čiurlionienę-Kymantaitę teko dar kiek anksčiau, būtent laikant bendrojo lietuvių kalbos kurso egzaminus Humanitarinių mokslų fakultete. Į tuos egzaminus sugūžėjo nemaža studentų ir iš kitų fakultetų ir egzaminams skirta auditorija būdavo kone sausakimšai užpildyta. Egzaminavo tada docentas Pranas Skardžius, bene prieš porą metų pradėjęs dėstyti tame fakultete, ir lietuvių kalbos lektorė Sofija Čiurlionienė, tos kalbos studentus mokiusi bene nuo pat jos literatūrinių šeštadienių atsiradimo pradžios. Tad teko per abiejų "šeringą" pereiti. Betgi jis nebuvo toks bauginantis, kaip galėjo atrodyti. Juoba, kad abu egzaminuotojai atrodė "sukalbami" ir ne tokie "kieti", kaip sakysim, lotynų kalbos lektorius K. Kepalas, kurs už vieno žodžio nepataikymą studentui greit pasakydavo "ateisi kitą kartą". Prof. J. Balčikonis per lietuvių kalbos egzaminą studentą kartais ir "pakonfūzydavo" pvz. kokiam jau pradinės mokyklos mokytojui, atvykusiam egzaminų iš provincijos ir šen ar ten nepataikiusiam, tiesiai ir pasakydavo:

— Tai kaip sveikas išmokysi vaikus, jei pats to nežinai?

O prof. J. Jablonskis, sako, kartais ir lazdos jieškodavęs kokiam kalbos "neklaužadai" . . .

Bet šiaipjau ir Kepalas, ir Balčiūnas, ir Jablonskis (kiek juos teko ir asmeniškai pažinoti) buvo santūrūs, pakankamai tolerantingi ir be reikalo neišsišokdavo, tik jau kalbos dalykuose — buvo neatlaidūs ir už mažiausią "griekelį".

Sofija Čiurlionienė per minėtus egzaminus man padarė itin gerą įspūdį ir kaip kultūringa ir taktinga moteris ir kaip rimta savo dalyko žinovė. Savo drama "Aušros sūnūs" ir kitais raštais ji jau buvo įkopusi į pripažintų rašytojų eiles. Lietuvių kalbą ji jau buvo dėsčius Kaune prieš pirmąjį pasaulinį karą ir ano karo metu Voroneže, buvo parašius lietuvių kalbos skaitymo vadovėlį ir literatūros chrestomatiją, taigi į kalbos mokslo darbą buvo gerai įsitraukus. Sunkiau atsakymus formuluoti tesugebančiam studentui ji pati ateidavo į pagalbą. Tokiu pat supratimu ir atsižvelgimu pasižymėjo ir doc. Pr. Skardžius tų egzaminų metu. Tada dar jaunas kalbininkas, jis jau buvo tvirtai akademiškai savo darbui pasiruošęs — tik neseniai buvo

M. K. ir S. Čiurlioniai 1909 M.

grįžęs iš užsienio su tada dar retu daktaro laipsniu, kaip ir jo bendraamžis kalbininkas Antanas Salys, kurio fonetikos paskaitų tuo metu teko klausyti Teologijos-Filosofijos fakultete.

Tad po tų lietuvių kalbos egzaminų patekti į ponios Čiurlionienės literatūrinę popietę buvo jau lyg ir drąsiau. Nors savaime aišku buvo, kad dar reiktų būti gerokai daugiau paūgėjusiam tiek akademiškai, tiek literatūriškai. Žinojau, kad ten iš studentų retas tegalėjo patekti, ten juk lankydavos bemaž be išimties patys žymieji mūsų literatūros bei kalbos žmonės, šulai. Buvęs ten ir Maironis, ir Vaižgantas, ir Krėvė, ir Putinas, tik kažkodėl trūkę Balio Sruogos, didžiojo kritiko Adomo Jakšto-Dambrausko.

Vieną bene spalio mėnesio šeštadienio popietę ir buvau J. Talmanto įvesdintas į tą tada jau gerai žinomą Sofijos Čiurlionienės-Kymantaitės literatūrinį saloną Aukštaičių gatvėj. Faktiškai, kaip jau žinojau, Talmantas ir buvo vienas iš svarbiausių tų šeštadienių iniciatorių. Bene jis bus daugiausia nustatęs ir tų pobūvių pobūdį — nagrinėti literatūrinius ir kalbinius klausimus, o ypač svarstyti literatūros veikalų vertimus. Talmantas jau tada buvo žinomas kaip vienas iš

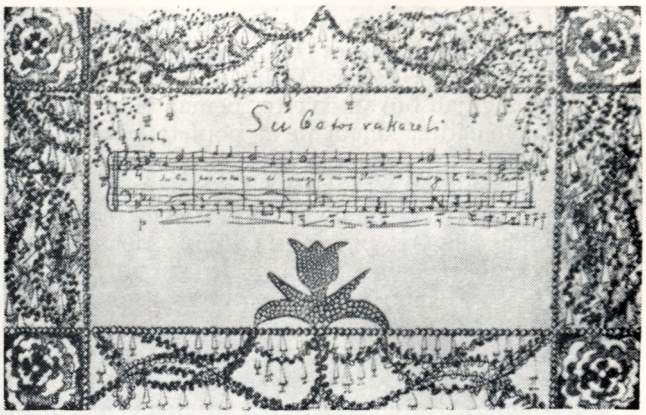

M. K. ČIURLIONIS VINJETĖ

M. K. ČIURLIONIS LAIŠKAS

produktingiausių pasaulinės literatūros vertėjų. Čiurlionienė bus stojusi daugiau už literatūros ir kalbos klausimų nagrinėjimą, bet ir jai nebuvo svetimas pasaulinės literatūros veikalų vertimų menas: ne per seniai (1930) ji su Talmantu ir P. Žadeikiu buvo baigusi Homero "Iliados" vertimą.

Skoningai įrengtame ir jaukiame ponios Čiurlionienės bute popietės svečių bei dalyvių jau laukė tradicinė arbatėlė su jos pačios paruoštais sausainiais. Dabar jau ir pačią šeimininkę galėjau geriau ir iš arčiau stebėti, nei andai egzamininės įtampos metu. Ramus, išmintingas akių žvilgsnis šviete iš rimto, bet malonaus ir formingo veido. Iš kalbos ir judesių buvo matyti tam tikras santūrumas ir rezervuotumas, bet kartu ir savotiška, lyg vyriška drąsa. Bet su visu tuo derinosi ir motiniškas bei šiltas rūpestingumas. Pagal savo amžių jaučiausi patekęs pas rimtą, penktą dešimtį įpusėjusią ponią, kuri gali šį ir tą autoritetingai, bet kartu ir meiliai pasakyti, patarti, o kai ką ir gan kritiškai įvertinti, bet nepasmerkti. Bet kiek ir gąsčiojaus, nes žinojau, kad prie skanios arbatėlės teks ir per "šeringą" pereiti — juk į tą popietę ne savo malonumui atvykai, o darbui, kaip jau ir Talmantas buvo minėjęs. Iš tikrųjų ponios Čiurlionienės literatūrinės popietės buvo pirmiausia darbo, o ne kokio pasisvečiavimo ar pasižmonėjimo susirinkimai. Tai buvo, amerikietišku terminu tariant, "darbo seminaras" ("work shop").

Beje, tą popietę narių ne perdaugiausia susirinko. Ypač pasigedau mielojo poeto Mykolo Vaitkaus, su kuriuo jau nuo 1928 m. buvau užmezgęs artimesnę pažintį, gaudamas iš jo parecenzuoti šv. Kazimiero draugijos leidžiamų knygų (įvairaus plauko, ne vien literatūrinių) ir už tai "atlupdamas" dvigubą honorarą — vieną iš leidėjo, kitą iš laikraščio, plius dar nemokama knyga (ar ne karališki laikai!) ir taip, šiek tiek iš spaudos prisidurdamas, galėjai pirmyn varytis su studijomis universitete.

Į S. Čiurlionienės-Kymantaitės popietę vykau jau kaip šioks toks, kad ir bepradedąs reikštis, vertėjas. Juozas Keliuotis, neseniai tada iš studijų grįžęs iš Paryžiaus, entuziastingai ėmėsi visokio spaudos darbo ir tarp kitko pasikvietė dalyvauti ir jo redaguojamame "Granite" su naujesniosios poezijos vertimais. Taip tame almanache, dar ir Karaliaučiaus universiteto doktorantui Ignui Skrupskeliui pritarus, atsirado Rilkės, Georgės, Werfelio poezijos vertimų. Į aną popietę atsinešiau Goethės poezijos vertimų pluoštą. Mat, jau su "Sakalu", tuometiniam "Aušros" gimnazijos mokytojui Juozui Ambrazevičiui pritariant, buvo sumanyta išleisti Goethės poezijos rinktinę lietuvių kalba jo 100 metų mirties proga (1832-1932). Užmojis, žinoma, nemenkas ir pernelyg per drąsus jaunam studentui. Bet poezijos vertimų darbą mėgau labiau nei originalios poezijos rašymą, ir tik Putinas kartą per "Šatrijos" pobūvį paragino daugiau pačiam rašyti nei iš kitų

versti (poezijos vertimo darbo jis nesibaidė, ypač į amžiaus pabaigą davęs tokių sodrių vertimų, kaip A. Mickevičiaus "Ponas Tadas").

Kadangi jau buvau išvertęs bemaž visas svarbiąsias Goethės balades, keletą jų tą popietę perskaičiau jos dalyviams. "Koreferentais" buvo pati Sofija Čiurlionienė ir kalbininkas Viktoras Kamantauskas. Jie gana įdėmiai pasiklausė mano skaitymo. Bene pirmasis kibo Kamantauskas. Jis pirmiausia kreipė dėmesį į to ar kito žodžio tikslumą vertime. Jo paties pastabumas buvo tiesiog fenomenalus, o pastabos gana šmaikščios, drąsios, net aštrokos. Kirtosi jis kiek ir su pačiu Jablonskiu. Ponios Čiurlionienės pastabos buvo daugiau bendro pobūdžio. Jai rūpėjo kaip galima lietuviškesnis išsireiškimas. Norėjau parodyti originalą, bet ji sako:

— Nėra reikalo nė į originalą žiūrėti, mintį supratai, žiūrėk, kaip ją laisviau ir lietuviškiau išreikšti.

Be abejo, tai nelengvas, bet tikrai vertingas darbas. Gerai atsimenu, kaip prof. Balčikonis ištisą valandą kalbos seminare praleisdavo vienam sakiniui deramai išversti. O kiek buvo tuo metu išleista verstinės literatūros nešlifuotai, grubiai teišverstos. Kaip naudinga būtų buvę tokiems vertėjams pasėdėti anose šeštadieninėse popietėse. Dar daugiau naudos iš to būtų turėję skaitytojai.

Už laisvą vertimą buvo ir Talmantas. Tik abejoju ar tai prilygsta tam, ką vokiečiai vadina "Nachdichtung" (perkūrimas), nes čia jau reikia ir tikro poetinio sugebėjimo.

Ana literatūrinė popietė pas Sofiją Čiurlionienę-Kymantaitę buvo iš tiesų inspiruojanti jaunam vertėjui. Tos popietės dalyvių, žymiųjų vertėjų pastabom ypač teko pasinaudoti verčiant didesnį prozinį veikalą — W. Scotto "Kventiną Durvardą", kuris, ne be anų popiečių įtakos, buvo pripažintas rekomenduotina lektūra vidurinėm mokyklom.

M. K. ČIURLIONIS KNYGOS VIRŠELIS

GERIEJI PADĖJĖJAI

FELIX TIMMERMANS

Angelas, kuris inkognito saugojo Šventąją Šeimą užsnūdo? Taip gali atsitikti kiekvienam: sargam, apaštalam ir angelam. Be to vakar buvo sunki diena, ypač Trijų Karalių viešnagė.

Bet giliai naktį tvartelio balkis sutraškėjo pažadindamas angelą: — Gelbėk, gelbėk, Angele, gelbėk!

Koks nemalonus kvapas! Dvokimas! Angelas griebė už trimito, norėdamas iš dangaus šaukti kitus angelus į pagalbą. Bet ne, to nereikėjo, tai nebuvo velnias. Angelas, prisidėjęs ranką virš dešinės akies, žiūrėjo pro delno skylutę į tolį.

Ha! Tai buvo karaliaus Herodo nešvarios mintys. Jos garavo iš jo storo pakaušio, kaip garas iš verdančio katilo.

Iš baimės ir pasibaisėjimo angelas krūptelėjo ir ėmė skubiai plasnoti sparnais norėdamas išvaikyti tvaiką.

Būtinai reikia perspėti Šventą Juozapą! Angelas išsibraukė miegą iš akių, supurtė savo auksinius plaukus į garbanas, iš lagamino išsitraukė sidabrinį apsiaustą, juo apsigaubė, angeliškai išsitiesė ir pasirodė Šventam Juozapui sapne.

Nes Šventas Juozapas buvo gerbiamas vyras, prieš kurį net ir angelai užsivilkdavo sekmadieninius drabužius.

Šventas Juozapas ramiai miegojo šildomas savo baltos barzdos. Jo širdis džiūgavo ir žibėjo nuo garbės ir dovanų, kurias atnešė Trys Karaliai Jėzukui. Bet ką gali vargšas žmogus daryti su auksu? Jis jį liepė atiduoti Betliejaus klebonui. O tarp jo auksu išverptų sapnų sužaibavo angelo sidabras, kuris prabilo kaip vargonai: — Bėk! Bėk! Karalius Herodas nori rytoj Kūdikėlį, mūsų Viešpatį, nužudyti . . .

Juozapas atsibudo. Tamsi naktis. — Tai tik sapnas, tarė. Miegas ir vėl norėjo uždengti jam akių vokus, lyg jūros kriaukles. Bet Šventas Juozapas iš patirties žinojo, kad sapnas yra dalykas su kuriuo negalima juokauti. Ir jis atkakliai laikė atvertas akis, atsikėlė ir užžibino žibintuvą. Rūpėjo Kūdikėlis. Reikėjo skubėti. Be to jis turėjo būti atsargus, nes Jėzukas ir jo motina buvo trapios būtybės.

Žibintuvas švietė, paprasta šykščia žibintuvo liepsnele, bet kai pamatė, kad Šventas Juozapas jį neša pas Mariją, tuoj išplėtė savo liepsną iš pagarbos ir smalsumo, nes jis ją jau vieną kartą buvo matęs, Kalėdų naktį! Visas tvartelis buvo užplūdęs jo šviesumu. Kaip tada jis stengėsi šviesti! Žibintuvas yra geras, bet kvailas daiktas, jis tąsyk nesuprato, kad tą šviesą davė angelai. Dabar jis vėl norėjo sukurti aiškią šviesą. Jis rijo ir rijo alyvą, pūtė į liepsną, išsiplėtė ir labai stengėsi, bet liepsnelė vistiek nebuvo

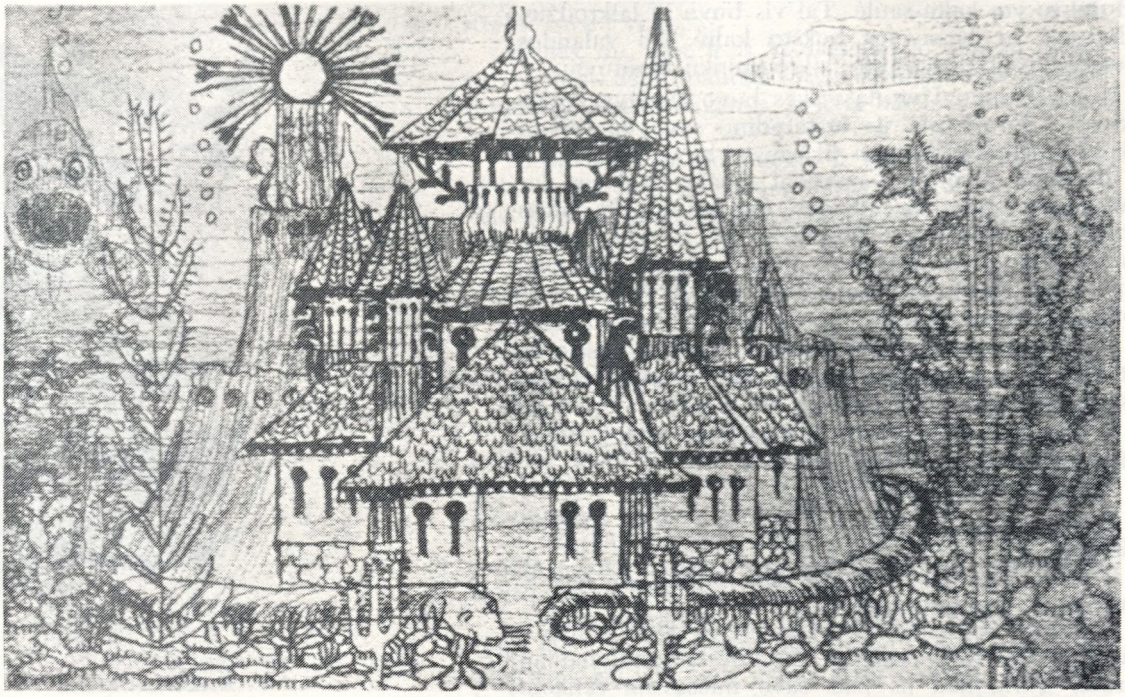

M. K. ČIURLIONIS DEKORACIJŲ ESKIZAI OP. "JŪRATĖ IR KASTYTIS"

didesnė nė už kiaušinį. Alyva netvarkoj, tarė jis: ne, atsakė alyva, — kalta liepsna; ne, atsakė liepsna — tai žibintuvo reikalas! Taip žibintuvui besibarant ir kartu norint žiūrėti ir stebėti, Šventas Juozapas džiaugėsi, kad žibintuvas dar taip gerai degė.

Marija miegojo ant krūvos šiaudų su Kūdikėliu rankose. Šiaudai ją švelniai glaudė.

Šventas Juozapas atsargiai, ant galų pirštų priėjo, švelniai palietė rodomuoju pirštu jos petį ir tyliai sušnibždėjo: — Marija!

— Taip nieko neprikelsi, galvojo Naktis. Bet Marija buvo jautri kaip krikštolinė taurė, kurią tik palietus pirštu jau suskamba muzika. Jos didelės akys žibėjo kaip du stebuklai siaurame, išblyškusiame veidukyje.

Žibintuvas žvelgė nustebęs į ją ir net pamiršo pūstis. O Naktis, iš nuostabos nepajudino nei vienos žvaigždės ant savo juodos aksominės suknelės, kai ji tas pilnas sielos ir Dangaus akis pamatė atvertas. Nes aplamai ji Mariją matydavo miegančią su užmerktomis akimis.

— Sakyk, tarė ji išdidžiai žibintuvui, ar tu nesigaili alyvos, kad aš geriau galėčiau matyti Dievo Motiną?

— Puošnioji ponia, atsiliepė suerzintas žibintuvas — atnešk dienai savo metalinį dangtį!"

Tikrai, Naktis buvo savo sidabrinį skydą pamiršus. Ir dabar, kad geriau matytų, ji sujudino savo apsiaustą ir oras suvirpėjo nuo žvaigždžių, kaip nuo deimantinių lašų. Šviesa krito ant Dievo Motinos veido.

— Žiūrėk kokią šviesa aš duodu! tarė žibintuvas. Bet šito Naktis nebeišgirdo.

— Mes turime bėgti, tarė Juozapas . . . Angelas pasirodė sapne. Karalius Herodas nori mūsų Kūdikėlį nužudyti!

Didelės akys dar labiau išsiplėtė iš baimės, paskui užsimerkė, o jos galvutė pritariamai linktelėjo.

Visas tvartelis krūptelėjo iš nustebimo ir liūdesio. Atrodė kaip prikaltas prie žemės ir nepajudino nei vieno sąnario. Išsigandęs žiūrėjo, kaip Juozapas padėjo Marijai atsistoti, surinko savo įrankius, sukrovė visus daiktus į vieną vietą ir kartu su žibintuvu išėjo laukan.

— Krak! tarė tvartelis, ir iš liūdesio sugriuvo.

Lauke bėgimui buvo gana tamsu. Žibintuvas stengėsi, rodė vis po metrą kelio pirmyn, rodė klanus ir akmenis, kad nesuklupus, o Naktis su žvaigždėmis rodė į Šiaurę. Bet visgi Marija su baimės pilna širdim tarė: —Juozapai, būtų gerai, kad būtų diena!

— Truputį kantrybės, atsiliepė gaidys iš ūkio, pro kurį jie dabar ėjo, ir jis pragydo pačia stipriausia gaidžio giesme visame gyvenime!

— Ar iš proto išėjai?, tarė garbinga Naktis, aš dar savo pasivaikščiojimo nebaigiau!

Bet gaidys atsiliepė, lyg jis būtų jai lygus:

— Ar dėl tavo malonumo turi mūsų Viešpats atsidurti griovyje?

Ir gaidys vėl pasipūtė, užmerkė akis, norėdamas iš naujo pragysti, bet to nebereikėjo. Tamsūs Rytai subraškėjo ir plyšo, ir tarsi auksas kibirkštimis ir skeveldromis ištiško ore, ir pasirodė pavargusi saulė. Ji labai skubėjo, turėjo net du kraštus aplenkti, kurie dabar liko tamsoj. Tas kaštavo jai daug pastangų, beveik tiek pat, kaip kadaise, kai Jesajas ją prašė sustoti danguje. Bet tai buvo niekis, kai reikėjo Viešpačiui pasitarnauti! Bet žmonėse tai sukėlė didelį sąmyšį.

— Kas dabar darosi! tarė ūkininkas Verschueren, — jo laikrodis rodė trečią valandą, o jau diena ir dar vasario mėnuo! Aišku, laikrodis melavo, neužsuko gerai. Jis atsikėlė ir ėmė dirbti. Žmonės mieste, kurie dar prie alaus bokalo sėdėjo dainuodami, išsigando, kad naktis taip greit prabėgo ir supyko ant smuklininko, būk jis laikrodžio rodykles pirmyn pavaręs. Keleiviai, kurie turėjo išvykti septintą valandą ir savo žadintuvą nustatė tam laikui, skubiai šoko iš lovos, ir nevalgę, nei kavos gėrę, skubėjo į karietą. Karieta jau stovėjo vietoj. — Aš matyt savo laikrodį blogai nustačiau, tarė vežikas.

Visur buvo sąjūdis, nė vienas žmogus nepagalvojo,

kad dėl to yra kalta saulė. Tai vis buvo jų laikrodžio, žadintuvo, ar bažnyčios bokšto kaltė. Po valandos žmonės stovėjo eilėse prie laikrodininkų krautuvių.

Ir pas karalių Herodą viskas buvo augštyn kojom apsivertę. Pirmiausia jis atstatydino savo karališkąjį laikrodininką. Tas žmogus tikriausiai buvo Trijų Karalių bendras. Kapitoną smarkiai išbarė, kad jis dar prieš aušrą neišvyko nužudyti naujagimių. Pagaliau kariuomenė išsirengė. Pirmiausia jie iš visų pusių apsupo kaimą ir trimitams trimituojant, kareiviai, kaip vilkai, puolė į trobas, mažus kūdykius traukė iš motinų rankų ir durklais bei ietimis juos žudė.

— Ten dar tas mažas tvartelis, suriko kapitonas. Bet kaip jis nustebo, kai atvykę rado tvartelį sugriuvusį, o ūkininkas papasakojo:

— Jie jau bus pabėgę. Vakar čia buvo Trys Karaliai iš Rytų — pagarbinti Kūdikėlio!

Kapitonas įsiuto ir suriko:

— Tai buvo naujasis Karalius, kurį mes turėjom nužudyti!

Gudrus karininkas parodė jam minkštoje žemėje Marijos ir Juozapo pėdas.

— Sekite pėdsakus! Po valandos jie gyvi pateks į mūsų rankas! Mes nunešim karaliui Herodui naująjį Karalių gyvą, kad jis pats savo nuosavom rankom nusuktų jam sprandą!

Ir arkliai žingsniavo pirmyn, sekdami išduodančius pėdsakus. Bet angelas sargas inkognito ir nematomas lydėjo Šventąją Šeimą. Angelas klausė vėjo ir šviesos, klausė debesų ir žvelgė pro skylę saujoj, ar nematyt kur nors toli pavojaus.

Apie žibintuvą nebėra ko pasakoti, nes jis iš gėdos užgeso, kai pamatė spinduliuojančią saulės galvą, ir naktis skubiai nusivilko savo juodą apsiaustą, kad jos niekas nematytų

Juozapas ir Marija skubiai žingsniavo. Juozapas nešė kūdikį, jis nešė viską: savo daiktus, ryšulėlį su drapanėlėmis, baimę ir rūpestį, o Marija glaudėsi prie jo peties.

— Aš pavargau, tarė ji.

— Mes kiek pailsėsim, atsiliepė jis.

Jie jau norėjo atsisėsti po medžiu, bet Mariją išgąsdino biaurus garsas. Jie atsisuko. Pievoje stovėjo asilas ir bliovė kaip surūdijęs vandens siurblys.

— Kad mes turėtume asilą, pagalvojo Šventas Juozapas. Ir, žiūrėk, bematant asilas peršoko griovį ir skubėjo pas juos. Aišku, tai nebuvo savaime. Nematomas angelas sargas atvedė jį iš pievos ir šnibždėjo jam į jo ilgą ausį: "Nebūk užsispyręs, Baudeveinai, tai yra mūsų Viešpats", ir angelas jam smulkiai papasakojo ir išdėstė kiekvieną siūlelį, kas buvo įvykę ir kodėl dabar asilas turėjo būti geras ir mandagus, ir kad vėliau jis gaus gražų vardą Šventose Dangaus Knygose įrašytą.

— Ar aš būsiu toks gražus kaip arklys?, paklausė asilas godžiai.

— Ne, atsakė angelas, kas esi, tuo ir paliksi, bet tavo vardas bus gražesnis, negu gražiausias arklys. Tave vadins mūsų Viešpaties arkliu.

— Vardas man nesvarbu, tarė asilas, aš noriu verčiau būti arklys be vardo, negu asilas su vardu. Ko tu manęs prašai aš padarysiu, bet tik iš dėkingumo mūsų Viešpačiui. Jeigu jau nieko negali pakeisti, tai geriau aš lieku asilu, bevardžiu asilu, asilu be žodelio "arklys".

Angelas atvedė Baudeveiną pas Šventą Juozapą. Šventasis paglostė jo didelę galvą.

V. KALINAUSKAS

— Geras gyvulėli, tarė jis, kad mes taip turėtume tokį gyvulėlį! . . .

Asilas pažvelgė į Kūdikėlį, kuris gulėjo Marijos mėlyno apsiausto prieglobstyje.

— Ar tai Viešpats, kuris viską sutvėrė ir kuris atėjo išvaduoti žmoniją?, mąstė asilas kiek nusivylęs, Aš nieko nesuprantu, mąstė jis toliau, ko dar žmogui bereikia daugiau? Jis yra arklių ir asilų ponas! Ar nebūtų geriau, kad Viešpats išvaduotų asilus? Dabar aš nieko nesuprantu. Esu tik asilas, jei būčiau arklys, gal tada viską suprasčiau.

Taip mąstė asilas ir dar daugiau galvojo, bet kadangi jis nepajėgė to išspręsti, nustojo mąstyti ir ėmė ieškoti dagių. Jis rado dagį, gerą, aštrų, kietą dagį ir su visa šaknim sudorojo.

— Eime, Marija, tarė susirūpinęs Juozapas, geriau mums eiti toliau.

Marija atsidūsėjo ir jie vėl žingsniavo kartu per rytą, apsupti šaltos, bet aiškios saulės. Ir, žiūrėk, Baudeveinas sekė juos iš paskos, net bėgo greta Juozapo.

— Grįšk atgal, gyvulėli, tarė senasis vyras, eik į ganyklą. Tu ne mūsų!

Bet nieko nepadarysi. Asilas ėjo kartu. Juozapas

ILIUSTRACIJOS

jam dar pasakė pamokslą apie neištikimybę ir nepaklusnumą, bet kai ir tai negelbėjo, tada Juozapas tarė:

— Klausyk, jei tu būtinai nori eiti kartu, eik. Vėliau, kai mes grįšime, aš su tavo savininku viską sutvarkysiu. Ir jis kreipėsi į Mariją: Dievas mums atsiuntė šitą gerą asilą. Sėsk, Marija.

Ir keista, asilas net atsiklaupė ant kelių, kad Marijai būtų lengviau užsėsti. Dabar Baudeveinas linksmai žengė su savo šventa našta ant nugaros, taip kad Šventam Juozapui net sunku buvo neatsilikti. Jis šypsojosi ir mąstė:

— Dabar Herodas negalės mūsų pavyti.

Bet angelas, kuris budriai saugojo, pamatė iš toli, kad Herodo kariuomenė artinasi. Angelas skraidė aplink, tarytum sužeistas paukštis, nežinodamas ką daryti. Staiga jis sutiko kitą angelą, įkvėpimų dalintoją. Angelai skraido kaip plaštakės pievoje, daugiausia augštai ore ir kiekvienas turi vardą ir uždavinį.

— Palaiminta Šviesa, sušuko angelas sargas, Mūsų Viešpats yra pavojuj. Herodas jį vejasi. Ką daryti?

— Sidabrinis Sarge, pašauk sniego tarnus, atsakė Palaiminta Šviesa. Bematant papūtė Sidabrinis Sargas savo trimitą. Sniego tarnai, kurie dirbo žvaigždžių kristalus išgirdo, ir galvotrūkčiais persivertė žemyn, pasikeitė keliais žodžiais su Sidabriniu Sargu ir vėl kaip strėlės šovė į viršų.

Vienas, du, trys, ir iš Šiaurės pakilo debesų masyvai augštyn. Saulė panėrė, šviesa susitraukė ir pradėjo snigti didelėmis snaigėmis. Ir kaip baisiai ėmė Herodo kapitonas koliotis!

Pėdsakai dingo po sniegu, ir kryžkelėje kapitonas nieko nebematė. Jis pasiuntė savo karius į keturias vėjo šalis. Pats gi su kitais kareiviais pasuko tikrąja kryptimi.

Kai angelas sargas išvydo pavojų, pradėjo vėl beviltiškai plasnoti aplink. Ką dabar bepradėti?

Staiga jis išvydo didelį medį, jo šakose šarkos lizdą, o kamiene gilią drėvę. Paslėpti Šventąją Šeimą drėvėje? Ir voratinkliais užpinti angą, kaip pasakose?

Bet jeigu kapitonas tas pasakas žino?

Staiga pakilo nepaprastai stiprus viesulas, kuris palenkė medį iki pat žemės. Taip jis buvo palinkęs, tol, kol jį angelas laikė. Ir Šventas Juozapas gavo iš Palaimintos Šviesos įkvėpimą:

— Marija, pasislėpk šitam lizdely. Bežiūrint lizdas pasidarė toks didelis, kaip fotelis. Marija atsisėdo su Kūdikėliu, ir Juozapui liko vietos.

— Lipk, Baudevinai, tarė angelas, vietos užteks. "Ha! Ha!" juokėsi asilas, jeigu negali mane paversti į arklį, tai kaip tu gali mane, kaip paukštį, pasodinti lizde? Vėliau niekas netikės nei vienam šitos istorijos žodžiui, ir to būtų gaila pačiai istorijai.

Tada angelas paleido palenktą medžio viršūnę, kuri švelniai pakilo į viršų. Netrukus atsirado prie medžio kareiviai.

— Nulipk, suriko kapitonas savo puskarininkiui. Pažvelk į drėvę, net jei ji pilna voratinklių.

— Nieko nėra, atsiliepė puskarininkis, nieko, tik asilas, kurio tik pasturgalis lauke.

— Prakeiktas asilas, suriko kapitonas. Asilas ir puskarininkis, abu pagalvojo, kad tai jam skirta. Puskarininkis parodė šarkos lizdą viršūnėj.

— Prakeiktas lizdas, atsiliepė kapitonas ir jie vėl jojo tolyn.

Nustojo snigti. Debesų būrys plyšo, išnėrė saulė kaip raudonas pasaulis . . .

— Marija, tarė Juozapas ir parodė į mėlyną juostą po saule. Ten toli yra jūra. Rytoj mes rasim laivuką . . .

Naktis atėjo apsigaubus savo žvaigždėtu apsiaustu ir švietė aiškiau negu bet kada. Jie laukė šiltame lizde. Asilas vis stovėjo prie medžio, galvą įkišęs į drėvę, o užpakalį palikęs lauke, taip bent pusė kūno nešalo.

Greitas rytmetys vėl palenkė medžio viršūnę, ir nulipę jie mažais takeliais pasiekė pajūrį.

Jūra siuvinėjo ant kranto pačius gražiausius mezginius, kurių Brugėje niekas neišmezga. Ir kriauklės žarstė spalvas, kaip gėles. Aišku, kad ten laukė valtis ir laivūnas, barzdotas ir saulėj įdegęs, galbūt jis buvo persirengęs angelas, kas žino? Jis pakvietė juos: Pervežti? . . .

Jie nuplaukė tolyn . . . laisvi . . .

Baudeveinas žvelgė iš paskos, jis nenorėjo lipti į laivelį. Pagaliau jis vėl pasidarė atkaklus, kitaip jis nebūtų asilas. Jis žvelgė į juos ir mosikavo savo plevesuojančia uodega.

Iš nederlandų kalbos vertė Z. Tenisonaitė

KAIP MOTERYS VAIZDUOJAMOS VAKARŲ LITERATŪROSE

P. GAUČYS

Literatūra atspindi vyraujančią nuomenę apie moteris, o kadangi tą literatūrą labai dažnai kuria ir vertina vyrai, moterų rūpesčiai būna nuvertinami. Tačiau nuo seniausių laikų Vakarų, bet ypatingai anglų literatūroje moterys išskirtinai joje figūravo, o kaikuriais laikotarpiais literatūra taip žavingai atskleisdavo moterų charakterius, kad atrodė, jog vyrai yra išskirti. Tuo būdu kyla klausimas, kodėl moterys skundžiasi ir jaučiasi niekinamos. Į tą klausimą tegalima atsakyti tik patyrinėjus kaip moterys vaizduojamos literatūroje.

Gyvenime yra daug grynai vyriškų problemų, kurios sudaro kiekvieno vyro gyvenimą, kaip pvz., sukūrimas savo vyriškos tapatybės, dažnai susijęs su išmėginimu vyro drąsos, savistovumo ir fizinio sugebėjimo; išsprendimas konfliktų su valdžia, ar tai sutinkant su valdžios teise valdyti, ar išsilaisvinant iš tos pareigos; vedimas tinkamos žmonos; sąžiningas atlikimas visuomeninių pareigų; sutikimas su neišvengiamu praradimu galios ir pajėgumo, kurį lydi senatvė. Labai daug veikalų yra glaudžiai susiję su ta ar kita problema. Tik prisiminkime Šekspyro Hamletą, Karalių Lyrą, Miltono Prarastą rojų, Dickenso Dovydą Kopperfieldą, Konrado Lordą Džimą, visus Dostojevskio romanus, Twaino Huck. Finną, Krėvės Šarūną ir daugybę kitų. Be abejo, yra visa eilė ir specifinių moteriškų problemų, kaip pvz., nustatymas moteriškos tapatybės, išsprendimas konfliktų su motina, tinkamas ištekėjimas, motinos vaidmuo; išgyvenimai prarandant grožį ir susilaukus klimakterinio laiko. Priešingai vyrų problemoms, šios moterų problemos labai retai tedomina rašytojus, o kai jos nagrinėjamos, tie nagrinėjimai beveik visad ribojasi tik dėmesiu bei privačiu gyvenimu. Be abejo, yra išimčių, ypatingai dabartiniam šimtmetyje. Tačiau svarbu ne tai, kad yra išimčių, bet kad jų labai maža, ir kad ši moteriška literatūra yra tokia nereikšminga palyginus su ta, kurioje dominuoja vyrų problemos.

Labai retai žymesnis literatūros veikalas svarbiausia dėmesį skiria konfliktui tarp dviejų moterų, nors tokių konfliktų realiam gyvenime turi kiekviena moteris. Literatūroje, jeigu moteris rungtyniauja, tai visad dėl vyro dėmesio. Vaikų gimdymas (jo džiaugsmai ir baisumai) literatūroje dažniausiai naudojamas kaip siužeto priemonė išjungti pašalinę jauną moterį. Motinystė, jeigu iš viso vaizduojama, parodoma vaiko (berniuko) požiūriu, kuris ar piktinasi ar ją idealizuoja; tikroji motinystės laimė ir jos sunkumai tradicinėje literatūroje iš viso nevaizduojami. Klimakterinis laikotarpis vaizduojamas kaip suklastotas pokštas — išsipudravusi moteris su jaunu meilužiu, ar godi ir žiauri žmona ir motina, kurią reikia niekinti ar jos gailėtis, bet neverta rimtai nagrinėti. Visos šitos yra rimtos, tikros problemos, su kuriom moteris susiduria kasdieną. Tačiau rašytojai beveik niekad ar retai mum jas parodo. Vietoje to, santykiai tarp vyrų ir moterų vaizduojami lyg kad jie būtų vienintėliai prasmingi santykiai. Taip moters santykiai su kitom moterim, su vaikais ir su visuomene apskritai, yra reikšmingai sumenkinami.

Be abejo, keisčiausia yra tai, kad Gamta dažnai pamėgdžioja meną. Kai visuomenė pritaria, netgi pagiria šabloninius moteriškumo paveikslus, moterys toje visuomenėje gyvenančios, atatinkamai sudaro savo pačių paveikslą.

Beskaitydami literatūros veikalus, dažnai susiduriame su dorovingom ir jautulingom moterim. Gerom moterim vyrai jaučia pagarbą ir meilę, o "blogos" juose sukelia lytinius potroškius. Literatūroje tie vyrų jausmų vaizdavimai patampa dorovingų ir jautulingų moterų šablonais. Tų šablonų reikšmė vyrui yra aiški. Jis leidžia jam išvengti sunkaus uždavinio mėginti sujungti du meilės pavidalus, kurie jam išryškėjo kaip skirtingi jo patirtyje. Tuos šablonus sustiprino dvi literatūrinės tradicijos: krikščioniškoji tradicija su dviem Marijom: Marija Magdalena ir Marija Kristaus motina, o taip pat karalių dvarų meilės tradicija. Žinant šitų šablonų pradžią ir paskirtį, kaikurie jų būdingumai pasidaro aiškūs. Nors literatūra, kurdama juos, dažnai sutelkia dėmesį į moterį, paprastai tikru susidomėjimu naudojasi vyras, jo aprašomos moters paveiktas. Taip, pvz. turime visą eilę ankstybųjų laikų šventųjų gyvenimų, aprašančių atsivertimą paleistuvių, kurios vėliau buvo garbinamos už jų tyrumą ir pamaldumą; nors tariamas tų aprašymų objektas yra moteris šventoji, tikras dėmesys paprastai pasirodo sutelktas į vyrą pasakotoją. Panašiai yra su Dantes La Vita Nuova, kuri tariamai vaizduoja Beatričę, o iš tikrųjų vaizduoja Beatričės įtaką Dantei. Anglų Elzbietos laikų sonetuose atviras objektas yra moteris, tačiau dažnai visas dėmesys susitelkia į poetą, kuris buvo jos įkvėptas.

Paprastai dora moteris yra sutapatinama su teigiamom savybėm vyro gyvenime; apskritai, ji įkvepia literatūrinę kūrybą ar kitus taurius veiksmus, o jautulinga moteris netik sutapatinama su seksu, bet ir su kitomis nedoromis laikysenomis kaip pvz. Šekspyro Juodoji ponia, neleidžianti jam rašyti, ar Miltono Dalilė mėginanti nukreipti Samsoną nuo jo dangiškos lemties įvykdymo. Ir kalba, vartojama tom moterim pavaizduoti, atspindi dorinį jų įvertinimą, net ir fizinės ypatybės atatinkamai suskirstytos: gelsvi plaukai, mėlynos akys, šviesi oda — doroms; juodi plaukai, rudos akys, tamsi oda — jautulingoms. Gyrimo ir peikimo formos taip pat vartojamos meilės santykiams aprašyti. Dvaro meilės tradicijose mylimasis pakartotinai siekia savo damos pritarimo — ji kartais patampa išorine sąžine, pagal kurią jis gali teisti save ir savo gyvenimą. Petrarkos Lauros raida per visą jo dainų ir sonetų trukmę ryškiai parodo šį polinkį. Kai mylimoji yra dora, mylimasis esti nusižeminančioje padėtyje, tačiau jei moteris yra jautulinga, ta padėtis priešingai pakinta. Tada ji (ir visi nepriimtini jausmai, kuriems ji turi atstovauti) patampa paniekos ir pajuokos objektu. Socialinė padėtis irgi, atrodo, atspindi tą moralinę

FRAGONARD PASIKALBĖJIMAS

tendenciją: dora moteris dažniausia kilusi iš geros šeimos; jautulinga — žemos kilmės.

Jautulinga moteris laikoma bloga, nes ji tam tikru būdu įtakoja vyrus, ji jaudina juos, ji palenkia juos į nuodėmingą gyvenimą, ji kišasi į jų naminius reikalus — apskritai, ji yra kenkėja, o tokiam charakteriui nėra vietos veikale, ketinančiam išspręsti socialinę santvarką. Tuo būdu jautulinga moteris yra nužudoma, ar nušalinama, ar įstoja į vienuolyną. Toks greitas jos nušalinimas nėra būdingas moters asmenybei; tokia laikysena neišplaukia iš jos būdo reikalavimų. Ji yra tik paprasta literatūrinė priemonė.

Sena tradicija tvirtina, kad iš esmės moteris esanti jausminga. Tai gana ryškiai atsispindi ir literatūroje. Tačiau anglų literatūroje ligi XVIII šmt. ji buvo vaizduojama labai sentimentalia. Moters sentimentalumo sąvoka didžia dalimi vra kilusi iš vienos filosofinės mokyklos. Pagal ją kiekvienas žmogus esąs natūraliai linkęs į gėrį. Ir tas natūralus polinkis savaimingai krypsta į teisingumą ir taurų elgesį: giliai užjaučia kitų nelaimes ir skausmus. Ir tai žmogus daro ne iš protu suvoktų principų, bet jausmų veikiamas. Šios dorovinės sistemos įtakoje žiaurumų aukos ir nuskriaustieji anglų visuomenėje rasdavo platų pripažinimą. Toje sistemoje lytis neturėjo reikšmės. Kenčiąs galėjo būti ir vyras ir moteris; tačiau literatūroje beveik visad kenčiantysis būdavo moteris ar vaikas. Tie, kurie fiziškai buvo menkesni ir priklausė nuo kitų, buvo vertinami dėl jų silpnumo. Apibūdindami moteris, rašytojai vartojo visą eilę priemonių, sutirštindami pažiūrą į jas, kaip bejėgius padarus. Silpna sveikata, nežinoma ir dažnai lemtinga liga buvo įprastinis romanų protagonisčių likimas. Kas dar svarbiau, moteris buvo laikoma nesugebančia; ji turi kreiptis į vyrą, norėdama išspręsti savo problemas. Ir nesugebanti moteris buvo labiau vertinama, negu savistovioji. Susidomėjus moters jausmų pasauliu, tų jausmų išryškinimas buvo laikomas tikru jos būdo atskleidimu: greit verkiančioji — gera moteris, o užsidariusi savyje — bloga. Moterys vis dažniau aptariamos kaip grynai jausmingos, be protinių sugebėjimų.

Tačiau tikroji moterų jausmų sritis buvo griežtai aprėžta. Jos viešpatija buvo privati, jos jausmai — naminiai. Moteris gali kentėti, ji gali jausti meilę, bet retai lytinę aistrą, ji gali jausti simpatiją kitiems, bet ji vaizduojama kaip nesugebanti vykdyti dorovinį smurtą. Dar keisčiau, jai niekad nebuvo leidžiama jausti pyktį. Ir savaime aišku, ji niekad nejuto potraukio į visuomeninę veikla. Paneigus protavimo galią ir figuravimą visuomenėje, moteris buvo visiškai nustumta į gyvenimą namie. Jos, kaip žmonos vaidmuo yra praeinančios ir antraeilės reikšmės, o jos jausminė energija yra nukreipta į santykius su vaikais. Tuo būdu motinos vaidmuo buvo išaukštintas, ir kaikuriuose romanuose, kaip pvz. Dickenso, jaučiame, kad moteris išteka tik tam, kad turėtų vaikų.

Tuo tarpu kai jautulinga moteris ir dora moteris buvo vaizduojamos pagyrimo ar papeikimo tonais, sentimentalioji moteris aprašoma pasidavimo ir kančios sąvokom. Skaitytojai lenkiami užjausti kančią, bet nesižavėti jos kovom. Iškyla literatūra ne didelių vyrų ir moterų, bet bejėgių aukų (dažniausia moterų).

Kokios vyrų problemos įjungiamos į tą šabloną? Dažniausiai susijusios su sadistiniais impulsais. Tironiški herojai buvo priedu prie sentimentalios herojės. Dažnai protagonistė vyrą laiko patraukliu kaip tik todėl, kad jis žiaurus. Mat šiurkštus vyro elgesys jai yra savotiškas, dėmesio ar prisirišimo parodymas. Kitais atvejais jo žiaurumas laikomas apgailėtinu, bet suprantamu: stiprių aistrų vyrai reiškiasi sadistiškai, ir moterys jau pačios gamtos sukurtos būti jų aukomis.

XIX ir XX šmt. literatūroje pasirodanti "išlaisvintoji moteris" yra mažiausiai šabloniška iš visų kitų. Jos patikimumas ją daro dar labiau viliojančią. Ir labiau už bet kurį kitą šabloną, jis buvo priimtas ne tik vyrų, bet ir moterų. Daugeliu atvejų išlaisvintos moters paveikslas yra priešingas sentimentaliam šablonui. Pirmoji žymi išlaisvinimo reiškėja buvo Mary Wollstonecraft, kuri aiškiai atmetė įžeidžiančius Rousseau moterų atžvilgiu tvirtinimus. Jos moters paveikslas ilgainiui patapo išlaisvintos moters šablono pagrindu. Jis buvo paimtas iš tų dienų liberalinių bei politinių raštų. M. Wollstonecraft laikė moteris žmonijos dalimi ir tvirtino, kad jos, iš esmės, irgi yra racionalios. Moterys, ji rašė, pagrindiniai nesiskiria nuo vyrų, ir "moteriškas" charakteris tėra tik suvisuomeninimo išdava.

Tuo būdu pirmoji sudėtinė dalis, kurią galime išskirti išlaisvintos moters šablone, yra jos protinių gabumų ir talento teigimas. Prieš Wollstonecraft buvo sunku rasti aprašymą protagonistės, kuri pasisakytų apie savo protinius sugebėjimus; po jos pasireiškė visa jų daugybė. Kai rašytojas simpatizuoja moterims, jo vaizduojamas jų inteligentiškumas yra problematinis, bet ne keistas. Kai jis jom priešingas — jų sugebėjimus

jis laiko nukrypimais. Daugelis rašytojų vaizduoja moterų nutolimą nuo namų ir šeimos gyvenimo. Tvirtinama, kad išlaisvintoji moteris nesidomi vaikais ir motiniškumu. Anot to šablono, intelektas ir motinystė esą nesuderinami. Taip H. Ibseno dramų kaikurios protagonistės įgyja laisvę tik atsisakydamos šeimos. B. Shaw protagonistės turi vaikų, bet jų nemyli, nes tie vaikai tėra paprasta jų ambicijų išraiška.

Būdinga, kad amerikietės moters šablonas susidarė iš turtinių bei moralinių ištakų. Pagal jį, moters pareiga išaukštinti ją išlaikantį vyrą. Ji yra matoma vyrų sekmės apraiška ir saugotoja tos tradicinės dorovės, kurios jie taip dažnai nesilaikydavo besistengdami pralobti. Tik XIX šmt. antroje pusėje, atsiradus didesniam skaičiui išsilavinusių ir ypatingu vaidmeniu įsisąmoninusių moterų, moterys sudarė gausų skaitytojų būrį ir tinkamą objektą literatūros studijoms. Nuo tada daug veikalų buvo parašyta apie moteris.

Būdingiausias amerikietės moters pažymys yra jos išsimokslinimas. Ji moka kelias kalbas, skaito Šekspyrą, skambina pianinu ir piešia. Tačiau visas šis išsimokslinimas yra apgalvotai suplanuotas, kad nebūtų siejamas su pilnametės mergaitės vaidmeniu tikram gyvenime. Mat tokių mergaičių tėvai turi pakankamai lėšų siųsti jas į mokyklas, o ne įtraukti į namų ruošos darbą. Jų tėvai ar vyrai gali iš to sau nesiekti jokios medžiaginės naudos. Tuo būdu moteris patampa pasiturinčios visuomenės papuošalu. Tokios būklės ironiją, keistumą ir netgi tragediją iškėlė amerikiečių įžvalgios rašytojos, kaip Alcott, Howells, Wharton ir kt. Bet ir iš jų vaizduojamų charakterių nekyla mintis, kad moteris turi lavinti savo protą aktyviam socialiniam vaidmeniui atlikti. Vienintelė jai atdara profesija buvo mokytojavimas.

W. James'o romanuose randame labiausiai išryškintą moters problemą. Daugelis jo protagonisčių yra tikrai kilnios moterys: jos lavina savo protą ir dvasią bei gerina būklę nesiekdamos iš to jokios naudos. Bet šitokio šablono moteris pastatoma į prieštaringą padėtį. Ji turi vystyti savo sugebėjimus, tačiau ji neturi to daryti iš praktiškų sumetimų. Jai įdiegimas tikslo ir dorinės lemties jausmas, bet jai neleidžiama imtis rimtesnio užsiėmimo kaip dalyvavimas moterų klube. Iš jos laukiama, kad ji būtų atsakinga už perteikimą dorovės ir kultūros, bet nenorima kad ji būtų priekabi žmona ir savaranki motina.

Darant išvadą, reikia pasakyti, kad literatūroje šabloniškai apibūdinamos ne vien tik motervs, bet taip pat ir vyrai. Įdomus klausimas, kiek vyriški šablonai panašūs moteriškiem. Daugeliu atvejų jie nepanašūs. Tuo tarpu kai moterų apibūdinimai iškreipti, kad būtų priderinti prie vyrų poreikių, moterų šablonai esti patogiais pateisinimais vyrų elgesio tokiu ar kitokiu atvejais. Tironiškas šablonas atliepia vyrų ir moterų vaizduotę. Tačiau kario paveikslas nieko, ar mažai ką bendro turi su moterim. Išskvrus klasikinį epą, poema, pjesė ar romanas, kuriuose figuruoja tas šablonas, dažniausia iš viso neturi reikšmingų moteriškų figūrų. Tuo būdu vyrai šabloniškai pasirodo literatūroje, bet tada tas šablonas tėra įsivaizduotas grynai vyriškos problemos sprendimas. Be abejo, yra ir tokių kūrinių, kurie mėgina atskleisti tokių šablonų ribotumą ir stengiasi parodyti jų netinkamumą būti pavyzdžiais atskleidžiant charakterį. Tačiau nėra antišabloniškų veikalų apie moteris, nebent išlaisvintą moterį laikytume priešpastatymu sentimentaliajai. Būdinga, kad moterų šablonai literatūroje ilgai buvo visų priimti.

VAN DYCK ŠEIMA

Netgi moterys rašytojos prie jų prisitaikė. J. Austen, kuri niekad nebuvo ištekėjusi, smerkia Emą už jos ryžtą pasilikti viengunge. G. Eliot, kuri atvirai gyveno su vedusiu vyru, atsisako tokią teisę pripažinti savo apysakų protogonistėms.

Dar ir nūdien literatūroje tebėra šablonų likučių. Daug labai populiarių romanų rašomi sentimentalumo tradicijose. Filmai vaizduoja išsilaisvinusias moteris, įstaigų vadoves, dėvinčias vyriškos išvaizdos rūbais, kurios yra atkaklios ir kurias, išgelbsti stiprūs vyrai, viską tinkamai sutvarką. Televizija yra labai tinkama priemonė pasireikšti amerikietei merginai, grožio konkurse, kuri privalo turėti ne tik reikiamus išmatavimus, bet ir parodyti niekad nepanaudojamą išsilavinimą ir talentą palinksminti kitus. Tai mergina, kurios svarbiausia pareiga reklamuoti įvairius gaminius.

Moterys, literatūros tyrinėtojos, pažymi, kad tie iškreipti moteriškų charakterių paveikslai susidarė iš vyrų patirties. Jeigu vyras psichologiškai nesugeba sujungti savo meilės ir jautulingų impulsų, jis neišvengiamai savo santykius su moterimis suvoks pirmųjų dviejų šablonų būdu. Jo pažiūros į moteris kaip doras ar jautulingas, labai maža ką tepasakys apie moteris apskritai, bet labai daug ką atskleis apie jį patį. Tas pats pasakytina ir apie visus šablonus. Jų vaizduojamų moterų paveikslų tikrumas glūdi ne jų sugebėjime pagauti moterišką patirtį ar moterų gyvenimo problemas; jie atskleidžia jų gabumą išryškinti vyrų problemas, kitaip tariant, tos moterys ne tokios, kokios iš tikrųjų yra, bet tokios, kokių vyrai norėtų.

SEKCIJA

BR. ŠIMKIENĖ

Gražioje Lietuvos vietovėje, apsupti parko ir gėlynų, stūksojo raudoni ir balti rūmai. Tai Žemės Ūkio Akademija, Dotnuvoje. Karo audroms siaučiant, dalis tų rūmų buvo išgriauta, vėliau dalis jų dalinai atstatyta, tačiau jie dabar tarnauja kitai paskirčiai.

Ž. Ū. Akademija buvo įkurta 1924 m. spalio 15 dieną. Pradžioje, Ž. Ū. Akademijoje buvo ruošiami tiktai žemės ūkio specialistai, kurie su pasisavintomis žiniomis turėjo eiti į mūsų kaimą, šviesti Lietuvos ūkininką. Tai buvo pirmaeilis uždavinys, nes Lietuva buvo žemės ūkio kraštas ir ekonomija buvo pagrįsta žemės ūkiu. Nepoilgo susigriebta, kad taip pat svarbu ir reikalinga mokslinti ir ūkininkę-šeimininkę, kad visas bendras ūkis, t.y. žemės ūkis ir namų ūkis progresuotų ir kultūrėtų tolygiai. Todėl 1930 m., prie Ž. Ū. Akademijos, buvo įkurta namų ūkio sekcija, kurios paskirtis buvo ruošti namų ūkio specialistes. Sutrumpintai, vietoje, niekas kitaip ir nevadino, kaip tik sekcija.

Numatytam tikslui siekti, buvo pastatyta dveji balti rūmai, kuriuose tilpo studentėms bendrabučiai ir specialios mokomosios patalpos — virtuvė, kepykla, skalbykla, audimo ir siuvimo kambariai, kuriuose buvo atliekami praktikos darbai.

Tais laikais Lietuvoje mokytis namų ruošos, arba kaip čia Amerikoje vadiname — namų ūkio ekonomijos, dar buvo didelė naujiena. Mergaitės studijuodavo istoriją, kalbas, mediciną, ypač odontologiją ir kitas mokslo šakas, bet mokytis namų ūkio ekonomijos dar buvo nežinoma sritis ir gal, sakyčiau, negarbinga ar nevertinga. Ir nenuostabu. Mat, namų ruošos mokslas buvo veik pačioje užuomazgoje ir todėl buvo mažai žinomas. Tik šio šimtmečio pradžioje, labiau pažengusiuose kraštuose, atsirado mokyklų, kuriose mergaitės buvo mokomos ne vien tik gražaus salioninio elgimosi, bet ir kitų dalykų žinotinų moterims. Ir Lietuvoje, jau net prieš pirmąjį pasaulinį karą, buvo girdėti apie namų ruošos kursus, kuriuos anais laikais suruošdavo susipratusios dvarponės. Plačiai buvo pagarsėjusi Obelių ruošos mokykla, veikusi nuo 1921 m. (įkurta grafo Przedzeckio), tačiau ta mokykla nedaug lietuvaičių galėjo pasinaudoti. Iš pačių pirmųjų, kurios mokėsi namų ruošos kituose kraštuose, daugiausia Lenkijoje, buvo K. Paliulytė, J. Rondomanskaitė — buvusios sekcijos lektorės. Dar prisimenu Čekonauskaitę, kuri Laisvės Alėjoj, Kaune laikė valgyklą, lietuvių tarpe toji valgykla buvo mėgiama pietavimo vieta.

Atsikūrus Lietuvai, daug jaunimo įvairioms studijoms buvo siunčiami į Vokietiją, Belgiją, Prancūziją ir kitus vakarų kraštus. Turėjo laimės ir kelios mergaitės išvažiuoti į užsienį studijuoti namų ūkio ekonomijos. Jaučiu pareigą pastebėti, kad pirmoji sužinojusi, kad galima mokytis namų ruošos užsieny, buvo M. Mickevičiūtė-Banaitienė. Vieną dieną Marytė ateina į studenčių bendrabutį Kaune ir sako: — mergaitės, važiuokime į Belgiją studijuoti augštosios kulinarijos (taip tada tuos mokslus vadinome), grįžusios galėsime būti mokytojomis. Ir taip susiruošusios, pirmosios trys — M. Mickevičiūtė, M. Požėlaitė ir Br. Švipaitė, 1925 m. išvažiavo į Belgiją minėtoms studijoms. Namų ruošos mokėsi, daugiausia Belgijoj, dar kelios lietuvaitės

SEKCIJOS LEKTORĖS IR ASISTENTĖS SU SVEČIAIS 1932 METAIS.

Iš kairės: prof. B. Vitkus, prof. V. Vilkaitis, kan. F. Kemėšis, svečias iš Kauno, rekt. prof. J. Tonkūnas, svečias iš Anglijos, lekt. B. Švipaitė, svečias iš Kauno. Baltai pasipuošusios — iš k.: Adomavičiūtė, Kamaitytė, asist. Stančytė, asist. Rudvalytė, lekt. K. Paliulytė, Streitaitė, Kaunaitė, Sakalauskaitė, Norvidaitė, Alminaitė, Skruzdytė, Dalindaitė, lekt. J. Rondomanskaitė, Žirgulytė, Milvidaitė, Abukevičiūtė, Šaparaitė, Janavičiūtė, Vaitkutė, asist. Sinkevičiūtė, Balilionytė, Skikunaitė, Gedžiūtė.

ŽEMĖS ŪKIO AKADEMIJA DOTNUVOJE.

— E. Repčytė, R. Bielskiūtė, E. Kelpšaitė, Gr. Rudvalytė ir kt.

Vėliau, t.y. nuo 1930 m. namų ūkio ekonomiją pradėta dėstyti namų ūkio sekcijoj Dotnuvoje.

Nebūtų prasmės čia išskaičiuoti visus 29 dalykus, kurie sudarė sekcijos mokslo programą, kuri turėjo būti išeita per 6 semestrus ir, užbaigus, parašytas diplominis darbas. Suprantama, kad pagrindinis dėmesys sekcijos mokslu buvo skirtas namams, šeimai, žmogui. O tai apima daug dalykų, iškelia svarbių, žmogaus gyvenimą liečiančių temų, klausimų.

Žemės Ūkio Akademijos mokslo programos vienas iš svarbiausių dalykų buvo mokslas ar kursas apie žemę — maitintoją, kad pasėjus grūdą, gautum geresnį derlių — daugiau duonos; buvo mokoma kaip ir kokius gyvulius auginti, apie sodus, daržus ir t.t. O sekcijoj, lyg ir tęsiant toliau tuos pradėtus kursus, buvo mokoma kaip ūkiuose pagamintomis gėrybėmis tinkamiau pasinaudoti, sudoroti, sutaupyti ir teisingai sutvarkius, pasilikti kitam kartui, kad tos mūsų kasdieninės duonos, kurios prašome ir maldoje, užtektų kiekvienai dienai sau ir liktų svečiui pavaišinti. Juk į kiekvienus namus atsilanko svečias, suvažiuoja dėdės ir dėdienės, ruošiami pakermošiai, vestuvės ir kitokios vaišės. Aukštaičiuose buvo mėgiama, ypač žiemos laisvesniu metu, kaimynus ir gimines pasikviesti "ant alaus". Todėl be kasdieninės duonos, sekcijoj buvo kalbama ir apie geresnius, sudėtingesnius patiekalus bei visą šventišką jų patiekimą, stalo paruošimą iškilmingoms progoms ir visus kitus dalykus sąryšy su vaišėmis. Ir taip, tortai, raguoliai, bobos, riestainiai ir kitos kulinarinės prašmatnybės keliavo į mūsų kaimą ir buvo mielai priimamos. Beje, tais laikais apie cholesterolio žalą žmogaus kūnui, mes dar nebuvome įpratę kalbėti.

Socialinis bendravimas dažniausia pasireiškia prie stalo visuose pasaulio kraštuose, gal tik išskiriant tas bendruomenes, kurios dar ir stalo savo patogumui neišrado. Vaišių ruošime parodomos šeimininkių ambicijos, sugebėjimai, vyksta lenktyniavimas skatinąs žinojimą. Mūsų ūkininkės, ypač jaunesnės, mėgo ir ieškojo ko nors gražesnio, šventiškesnio. Ir ne nuostabu. Tiek metų lietuviai svetimųjų užguiti, be "druko ir rašto", veržte veržėsi iš tos kasdieninės pilkumos į gražesnį, šviesesnį gyvenimą.

Sekcijoje skambėjo staklės, kur buvo audžiami pavyzdiniai lietuviški audiniai, siuvinėjamos tulpės, neriamos pirštinės, šveičiami puodai ir t.t. ir t.t. Sekcijoj skambėjo ir dainos, nes kur jaunimas, ten ir dainos. Būdavo ruošiamos vaišės, nes į Ž. Ū. Akademiją atsilankydavo įvairių svečių, valdžios pareigūnų ir svečių iš užsienio.

Namai, kuriuose gyvena šeima, yra, sakyčiau, komplikuota institucija, apimanti įvairius darbus, reikalus ir šeimos narių pareigas. Darbų bei reikalų gausumas, svarbumas, pareina nuo ūkio ir šeimos dydžio, taip pat ir nuo pajamų. Juo daugiau pajamų, tuo natūraliai susidaro daugiau darbų, reikalų ir atsakomybės. Jei prisiminsime mūsų ūkininkių darbus namuose, tai iš pirmo žvilgsnio, jie neatrodys labai komplikuoti. Jai dažnai užteko didesnio puodo, geldos ir samčio pagaminti šeimai kasdieninį maistą. Bet be jos darbų grįčioje — maisto ruošimo, šlavimo, skalbimo, lopšio supimo, jos rankų laukė darbai visoje sodyboje ir laukuose. Lietuvoje moterims nebereikėjo kovoti dėl lygių teisių. Jos dirbo visokį darbą ir ne iš malonumo ar pasirinkimo, bet dažnai verčiamos tam tikrų, nuo seno joms nepalankių, papročių. Pvz., Biržų apylinkėj, karvių šėrimas žiemos metu buvo moterų darbas.

Praslinkus labai ilgam laiko tarpui nuo tada, kai teko nutraukti ryšį su sekcija, norisi nors trupučiuką atsigrįžti atgal ir pasvarstyti ką gi sekcija davė Lietuvai. Čia prašosi sekantis atsakymas. Laike tų keliolika nepriklausomybės metų, per tuos baltus ir raudonus rūmus, perėjo gražus būrelis mergaičių, kurios įgytas žinias skleidė pirmoje eilėje mūsų sodžiaus moterims per mokyklas, gausius kursus, paskaitas ir spaudą. Pasilikusios Lietuvoje parašė keliolika namų ruošos srities knygų ir taip pratęsė darbą, skleisdamos tas žinias lietuvėms moterims, ir kitokiose gyvenimo sąlygose. Tiesa, pirmą kartą rusams okupavus Lietuvą ir pasikeitus vyriausybei, norėta sekciją tuojau uždaryti, kaipo "poniską išmislą", tačiau visdėlto palikta toliau veikti. Malonu pastebėti, kad ir dabartinėje Lietuvoje, namų ruošos mokslas, po ilgesnės pertraukos, vėl yra atrastas iš naujo, mokomas, pagal jų planus, programas, tik kitose vietose, nebe sekcijoj.

SEKCIJOS MAŽIEJI IR DIDIEJI RŪMAI

ŽEMĖS ŪKIO AKADEMIJA DOTNUVOJE

ANTROJI ZENTOS TENISONAITĖS POEZIJOS KNYGA

PR. NAUJOKAITIS

Belgijoje gyvenanti mūsų poetė Zenta Tenisonaitė 1973 m. išleido pirmąjį savo eilėraščių rinkinį "Pavasaris ir aš". Gražus poetės darbas yra lietuvių poezijos antologija flamų kalba "Akmenėlis turi kietą širdį" (1971). Didelis darbas yra "XX-jo amžiaus nederlandų poezijos rinktinė" (1973, 74 poetų eilėraščiai, Z. Tenisonaitės išversti) lietuvių kalba. O šiais 1975 m. poetė išleido savo poezijos antrą rinkinį "Šviesos iliuzijos".

Rinkinio eilėraščiai sudėti į tris skyrius. Pirmasis skyrius "Arabeskai" išreiškia poetės santykį su gamtos pasauliu, kalba apie žmogaus prigimtyje glūdintį nerimą, apie sudėtingą svajonių ir miražų pasaulį. Tai jaunos širdies romantiškos nuotaikos, kai poetė džiaugiasi "žibėjimu miražų mėlynų", "gintarinės saulės pasakomis", kai ji girdi, kaip "dainuoja žemė", kaip "lietus žemę sodrina žalia tylos malda", įsiklauso, kaip "gaudžia gieda giesmės gilumoj giružės, čiulba ulba naktį paūksmėj miškų", ji jaučia, kad "išdykęs vėjas saulės nebeklauso", ji džiaugiasi, kai "sparnais suplasnoję debesys pakyla, mirga laumės juostos raštai amžini", ir tame gaivališkų jėgų ir grožio pasaulyje poetė nesijaučia viena, neišgyvena buities disonansų, ji moka melstis kartu su lietaus lašais ir laiminti vandenį ir saulę.

Dar optimistiškesnės yra "Šviesos iliuzijos" — antrasis rinkinio skyrius. Čia poetė save vadina saulės vaiku, gyvenančiu šviesa. Ją į spalvų simfoniją pagauna pavasaris, vasara jai mylima sesė. Poetė džiaugiasi erdvių tolybėmis, lygiai ir kuklute ramunėle, mėlynu lino žiedu, pušies spygliu. Saulė, gaivus vėjas, pavasaris ir vasara sato burtais džiugina poetės širdį, ir viskas čia šviesu, tyra, skaistu, spalvinga.

Jau rūstesniu balsu poetė prabyla trečiame skyriuje "Mozaikose". Matydama pasaulyje tiek daug melo ir klastos, susirūpinusi klausia: "O Viešpatie, sakyk, kame esi?, kai "per žemę bėga melsvo maro milžinai". Poetė dainuoja žemės elegiją, nes "vasaros rusvi dirvonai dega ir dejuoja be atolo, o burna pajunta žvyro kartų skonį". Nedžiugina poetės, kad žmogaus gyvenime "viskas tik mainosi, kinta, praeina, o iliuzijas paišo Valdovas rūstus". Gal dėl to gyvenimo rūstumo poetė net nenori skaityti ieroglifais parašytų Laiko laiškų.

Taigi rinkinio turinyje atsispindi dabarties žmogaus jaunatviškas džiaugsmas ir melancholiškas susimąstymas ties gyvenimo negerovėmis, ties blogio įsigalėjimu. Temų platumas ir įvairumas rodo, kad poetė jaučia sovo laiko atspindžius, juos išgyvena ir jiems išreikšti ieško savaimingos poetinės formos.

Z. Tenisonaitė linkusi į klasikinę eilėraščio formą, bet nevengia ir eiliavimo laisvumo. Ji rūpestingai ieško naujų metaforų ir savų simbolių. Patraukia dėmesį toki posakiai, kaip "išdykęs vėjas saulės nebeklauso", "sidabrinis smėlis ir sapnų oazės", "saulės gintarinės pasakos", "žalia tylos malda", "pilkos kasdieniškos dienos dangus", "saulė žydėjo žaliai", "maldas kartoja lietaus lašai" ir t.t. Randame ir įspūdingų aliteracijų:

Gaudžia gieda giesmės gilumoj
giružės,
čiulba ulba naktį paūksmėj mišku,
nežinau, gal vėtros, viesulai gal ūžė,
gal sparnai plasnoja paukščių
lekiančių. (10 p.)

Tačiau išraiškos originalumo ieškojimas nevisada sėkmingas. Pasitaiko ir tokių perdaug nutolusių metaforų, kaip "vėlus vakaras netoli loja", "šoka tūkstančiai atomų", arba ištisas dirbtinių sugretinimų posmas:

ZENTA TENISONAITĖ

Maištingos medžiagos ranka
mazgoja mezginius iš ašarų.
materijos pamėlynavę pirštai . . .
(18 p.)

Tik gerai, kad tokių stilistinių nuodėmių rinkinyje yra nedaug. Poetei geriau vyksta išsakyti emocijas, vidines nuotaikas, atspindinčias gamtą ar gyvenimo reiškinius. Čia jos žodis skamba natūraliai, laisvai, susiranda įspūdingas metaforas. Egzistencialistiniai susimąstymai sunkiau susiranda reikiamą išraiškos formą, yra sausesni, dirbtinesni. Ir šis rinkinėlis rodo, kad Zenta Tenisonaitė turi poetės talentą.

Zenta Tenisonaitė, ŠVIESOS ILIUZIJOS, eilėraščiai, spausdinta Nida Press, 2 Ladbroke Gardens, London, W112PT, England. 58 psl. Kaina $2.

EGLĖ IR EGLUTĖ

A. GIEDRIUS

Kas nežino gražiosios mūsų pasakos apie Eglę ir Žilviną! Ji paeina iš žilos senovės ir vis gyva tebėra.

O eglė — Lietuvos ir daugelio kitų šalių amžinai žaliuojantis medis. Skurdžiai atrodytų miškas be eglės vėlybą rudenį ir žiemą. Ažuolas, uosis, beržas, drebulė ir kiti lapuočiai rudenį nusimeta žaliąjį savo apsiaustą ir atiduoda žemei. Tik eglė lieka žalia, tarytum, kas nors turi gyvai budėti per ištisus metus, kas nors turi likti ištikimas saulei ir amžinatvei.

Nusisiaučia ir eglė vieną savo drabužėlį ir atiduoda žemei: numeta trečiųjų ar ketvirtųjų metų spyglius, lyg sudėvėta drabužį ir tai apatinį, tokį nepastebimą, lyg paslėptą.

Bet prisiminkime pasakos Eglę. Kai ji su savo seserimis sugrįžo iš marių išsimaudžiusi, rado avo marškinių rankovėje žaltį. Žaltys prašneko žmogaus balsu ir paprašė jauniausiąja iš trijų seserų Eglę už jo ištekėti. Kiek čia buvo sąmyšio ir rūpesčio! Pagaliau, žalčiui nenusileidžiant, Eglė pasižadėjo, o paskui už to paslaptingojo ir ištekėjo. Ištekėjo ir amžinai paliko jam ištikima.

Kai po keliolikos metų Eglė išsiprašė leisti ją su vaikais apsilankyti jos tėviškėje, o kai apsilankiusi negalėjo sugrįžti atgal po mariomis pas Žilviną (jos broliai buvo jį klasta išsivilioje ir dalgiais nukirte), — ji negrįžo daugiau į savo tėviškę, bet pasiliko su vaikais ant marių krašto. Ir užlėmė visus savo vaikus, paversdama juos į medžius — į ąžuola, uosį, beržą, drebulę. Ji pati pasivertė į eglę, į amžinai žaliuojančią eglę. Ir stovi ji žalia ir tiesi, nei vėjų, nei audrų nepalenkiama, savo viršūnėle iškilus į dangų, į saulę.

Tai pasakos Eglė, iš 12 brolių ir trijų seserų jauniausioji mergaitė, ištekėjusi už paslaptingo žalčio Žilvino.

*

Jauniausia iš kelių kada buvusių

lietuviškų vaikų laikraščių yra **Eglutė**, šiais metais mininti savo 25-rių metų sukaktį. Prieš Kalėdas buvo išleistas jos pirmasis numeris. Tada gal norėta Kristaus gimimo šventę įprasminti jos pasirodymą, o štai ji primena ir tą prasmingąją pasaką, mūsų žmonių kartojamą nuo neatmenamų laikų.

Kam dar ne miela būtų **Eglutė**, tasai simpatingas laikraštėlis, leidžiamas priaugantiems lietuviukams? Kas dar nenorėtų jo įsigyti, jo paskaityti ir juo pasidžiaugti, tokiu puoselėjančiu gyvą lietuvišką žodį, gaivinančiu jau kartais beblėstančią tautinę dvasią? . . .

*

Buvo toks tautiečių suėjimas, tas 25-rių metų Eglutės sukakties minėjimas. Suruošė jį Putnamo (Conn.) Nekaltai Pradėtosios Marijos Seserų išlaikomų senų žmonių prieglaudos globėjų Švento Kazimiero skyriaus moterys Vusteryje (Mass.). NP Marijos Seserys, kurios leidžia Eglutę, į tą minėjimą atsivežė Eglutės ir daugiau knygų. Suėję buvo apie 200 žmonių. Vaišinosi sočiais ir skaniai paruoštais pietumis ir kava su pyragėliais. ALRK Moterų Sąjungos veiklaus skyriaus moterų choras padainavo dainų, suvaidino įdomią komediją, buvo muzika ir loterija. Šeimininkės turėjo nemažai darbo ir rūpesčio, bet turėjo ir pelno, kurį minėjimo rengėjos paskyrė Eglutės reikalams. Tai jau gerai. Bet ar daug buvo Eglutės skaitytojų? Ar gausiai buvo lankomi stalai su Eglute ir knygomis? Buvo, bet ne tiek, kiek galėjo būti . . .

Kaikas teisinasi, kad Amerikoje augą lietuviukai permažai temoka lietuvių kalbos. O kodėl? Ar ne tėvai atsako, kad jų išpaikinti vaikeliai neįveikia jiems leidžiamų raštų . . .

Kaikas norėtų, kad rašytojai prastintų savo raštų kalbą nutaustantiems lietuviukam. Bet kuris rašytojas norės savo raštų kalbą skurdinti? Ir kada tie lietuviukai, suprastinta kalba skaitydami raštus, įprastų į visą gyvą kalbą? . . .

Pasitaiko, kad dešimties metų nesulaukę vaikai lengvai skaito angliškai ne tik vaikiškas knygas, bet ir, pvz., Šventąjį Raštą. O kiti, mėgindami skaityti lietuviškai, nežino, kas yra spėrus, lieknas, linas, dobilas, samanos ir kiti paprasti žodžiai.

Yra šeimų, kur vaikai abiem kalbom gražiai kalba ir skaito. Kodėl ne visos lietuvių šeimos tokios? Tėvams laiko nepritenka kalbėtis su vaikais? Tai negalimas daiktas. Jeigu kam noro nėra, tai galima suprasti. Tik ar tas nenoras pateisinamas? . . .

*

Taigi turime **Eglutę**. Nepriklausomoje Lietuvoje ėjo net keli vaikams skirti laikraščiai. Ilgiausiai išsilaikė Žiburėlis, Lietuvos Raudonojo Kryžiaus leidžiamas, ir Žvaigždutė, Angelo Sargo vaikų laikraštis. Privačiai leistas Žiburėlis išsilaikė ketverius metus, Saulutė — šešerius metus.

Kas daugiausia skaito vaikų laikraščius? Žinoma, vaikai. Bet paskaito ir nevaikų.

Kaikur Amerikos viešosiose miestų bibliotekose yra ir lietuvišku knygų skyriai. Teko matyti, kad iš ten imamos ir vaikams skirtos knygos. Argi lietuviukai būtų tokie uolūs lietuviškų knygų skaitytojai? Vargiai. Daugiau bene skaito jų seneliai, tėvukai ir močiutės arba ir šiaipjau knygas pamėgę lietuviai, kurie kada gal ir pasitaikantiems vaikams paskaito ar papasakoja.

*

Kas Lietuvoje daugiausia prenumeruodavo vaikų laikraščių? Prisimenu Saulutę. Pradinėms mokykloms Saulutę prenumeruodavo Švietimo ministerija, tai mokytojai ją mokyklose gaudavo. Bet kaikurie mokytojai ir atskirai dar Saulutę užsisakydavo, ypač kas turėjo savo priaugančių vaikų. Paskui daugiau prenumeruodavo gydytojai, kunigai, valdininkai ir kiti.

Saulutės išeidavo 3000 egzempliorių. Mokykloms tekdavo apie 2400, tai kitiems . . .

Yra girdėta, kad Saulutė buvusi valdžios proteguojamas laikraštis, kai Švietimo ministerija jį užsakydavo mokykloms. Bet privatūs skaitytojai visą prenumeratos kainą sumokėdavo, o mokykloms eidavo su 15 procentų nuolaida.

Tremties metais Vokietijoje iš pradžios Sualutės būdavo leidžiama po 5000 egzempliorių, paskui po 3000, pagaliau, daugumai lietuvių išemigravus į kitas šalis, Saulutės leidimas buvo sustabdytas.

O **Eglutė** eina, **Eglutė** žaliuoja. NPM Seserų rūpestingai globojama. Linkėkime jai dar daug metų tarpti ir skleisti ištikimybę gimtajam žodžiui ir lietuvių tautos dvasiai.

• ŠEIMA IR AUKLĖJIMAS

PSICHINIAI VAIKŲ YPATUMAI

JONAS MIŠKINIS

Seniai psichologai nustatė, kad įvairios nervų ligos nevienodai pasireiškia vaiko amžiuje. Jos yra dažnai pereinamo pobūdžio. Taigi nors kartais ir atrodo aiškus nervinis simptomas, tačiau reikia daug atsargumo ir pedagoginio takto, nustatant tą ligą. Ilgalaikėje savo pedagoginėj praktikoje turėjau progos pažinti tokių vaikų nenormalumus ir iškrypimus. Ištirta, kad kaikurie psichiniai vaikų trūkumai dažnai pasikartodami, duoda progos nustatyti į atskiras grupes.

Tačiau psichopatiški vaikų trūkumai yra įvairiai skirstomi. Pavyzdžiui, psichologas Krepelinas skiria tik dvi rūšis: a) paveldėti vaikų trūkumai; ir b) asmeniško pobūdžio trūkumai. Kiti gi visus trūkumus išveda iš nervų sistemos pairimo, o dar kiti trūkumus suskirsto pagal išorines ir vidujines susirgimų priežastis. Bet retai jiems pavyksta atrasti gryno tipo trūkumų. Dažniausia šalia psichinių trūkumų reiškiasi ir fiziniai trūkumai. Be to, yra paplitusi teorija skirstyti įvairias charakterio (būdo) rūšis pagal kūno išvaizdą.

Valios treniravimas

Dažnai atsitinka, kad normalių ir sveikų tėvų vaikai, neturėdami tinkamos priežiūros, susilpnėja ir išauga netinkami darbui. Taigi auklėtojams yra labai svarbu išsiaiškinti, kiek reiksmės turi sistemingas vaiko valios treniravimas arba pratinimas nuo pat mažens ištvermingai dirbti. Tačiau daug sunkesnis darbas su apsigimusiais psichopatais. Neurastenikų, psichopatų ir alkoholikų tėvų vaikai užgimsta su išsemta energija ir labai menka nervų sistema.

Sunku iš tokių reikalauti ištvermingo darbo, jie nepajėgia šalia kitų pusvalandį ramiai išsėdėti, o apie atidumą nėra nė kalbos.

Nervingumas pasireiškia jausmų srityje, o ypač valios veiksmuose: silpnas atsparumas įvairiems įspūdžiams ir stoka valios įtempimo ištvermingam mokymuisi, taip pat ir vaiko asmenybėje pasireiškia stoka lygsvaros. J. Demoor, sako, kad tokių nervingų vaiku specifinė žymė yra nepalankumas disciplinai, savavalingumas ir neatidumas; jiems viskas greit nusibosta; jie yra labai judrūs ir linksmi žaidime, dažnai mėgsta visur vadovauti, bet tas jų linksmumas paprastai baigiasi peštynėmis. Tokio perdėto judrumo priežastis yra silpna nervų sistema. Tokiems nervingiems vaikams, be kitų auklėjimo priemonių, turi būti pritaikytas ir maistas — vengti aštrių valgių.

Prie šios grupės priklauso ypatingai nedrausmingi ir nesuvaldomi vaikai. Ypač tokie pasižymi perdėtu linksmumu, judrumu ir plepumu. Mokykloje jie labai išsiskiria iš kitų savo linksma nuotaika: nuolat zirzena, švypsosi, juokiasi . . . Jie vietoje nenusėdi nė vienos minutės, nuolat kalbasi, b'aškosi, kitus juokina. Baudžiami greit apsipranta ir net juokus krečia. Jie mėgsta gyvas ir linksmas pasakas, kino teatrus ir gatvės gyvenimą. Tačiau tokie esti gailestingi, viskuo su kitais dalinasi, mėgsta draugystes.

Drausminimas ir bausmės nedaug padeda, o kartais net labiau kenkia, nes sujaudina ir dar labiau susilpnina ir taip jau sunykusią jų nervų sistemą. Mažai gelbsti ir protingi itikinėjimai. Žodžiu, visokių rūšių jaudinimai ir įspūdžiai dar labiau išjudina

triukšmingą vaiko būdą. Tačiau charakteringa, kad tokie nenuoramos vis diaugiau ir daugiau jaudinančių įspūdžių ieško ir reikalauja. Jiems negalima visur ir visada pataikauti, reikia, kad jie priprastų prie tėvų bei mokytojų įsakymų ir prie rimto su jais elgesio. Nes jeigu verksmu ir scenomis jiems vyksta nugalėti ir paskui viską diktuoti bei pasiekti ko nori, tai toks auklėjimas, žinoma, leis dar labiau bujoti savivaliavimui . . . Tokius reikėtų auklėti vaizdingu metodu, gyvai, bet trumpai ir nevarginančiai ką nors pasakojant.

Psichotininkai

Šios grupės vaikai yra tylūs ir savy užsidarę. Naujose sąlygose arba naujų žmonių draugystėje jie tarsi nebyliai, nežino ką daryti, sunku iš jų žodį išgauti. Tokie visada lėti, bailūs, nedrąsūs. Lėtai galvodami, mažai ir iniciatyvos parodo, bet užduotą darbą gali iš lėto gerai atlikti. Savimi nepasitenkindami, nuolat visko bijo, o ypač bijo bausmės, visuomet vis galvoja, kaip jos išvengti.

Paauge tokie būna rūpestingi ir tvarkingi. Ilgai pasilikdami vienumoje, jie daug mąsto apie save, daugiausia iš blogosios pusės. Mėgsta liūdnas pasakas ir istorijas. Su amžiumi nesuderintas rimtumas juos iš kitų vaikų išskiria. Jie kaip seniai apie nepasisekimus ir vargus galvoja. Kartais šie "seniai" — galvočiai pasižymi labai savarankišku abstrakčiu galvojimu, ypč jei jų nervų sistema dar nėra nusilpusi. Dažniausia šio tipo jaunuoliai kalbėdami mikčioja, neaiškiai kalba.

Kadangi jie bijo viešai pasirodyti ir blogai apie save mano, tai juos auklėjant svarbu pakelti jų nuotaiką, juos stumti pirmyn, tik, žinoma, neduodant nei jiems patiems nei kitiems tai suprasti, nes jie yra labai jautrūs ir lengvai įsižeidžia. Svarbu sužadinti jų iniciatyvą ir duoti suprasti, kad jie nė kiek neblogesni už kitus. Be to, reikia saugoti, kad kiti jų nepersekiotų ir neskriaustų. Jie dažnai tyli ir daug nuo draugų kenčia, todėl draugysčių, kiek galėdami, vengia.

Isterikai

Šio tipo vaikai pasižymi perdėtu jautrumu ir nerimu, nepasitenkinimu, dideliu nepastovumu, dramatiškomis scenomis ir verksmu. Tokie ir paauge dėl menkniekių jaudinasi, daužosi, klykia, verkia, alpsta ir t.t. Žaidimuose ir draugystėje su kitais rodo didelį agresyvumą, kitus puola mušti kartais be jokios priežasties. Mėgsta kankyti gyvuliukus ir tame jaučia smagumą. Labai nemėgsta draudimo, sudrausti dažnai priešingai elgiasi. Nuolat beldžiasi, kala, daužosi. Net miegodami yra neramūs, sapnuoja jaudinančius sapnus, verkia ir blaškosi. Jiems kyla vienas po kito įvairūs sumanymai, bet tie sumanymai esti labai nepastovūs ir tuoj keičiasi. Vėlesniame amžiuje jie tampa kiek ramesni, bet vistiek nepajėgia linksmai su kitais žaisti; žaidimai jiems greit nusibosta. Mokykloje jie pasižymi ambicija ir pretenzijomis, norėdami mokytojo dėmesį į save atkreipti. Perdaug gerai apie save manydami, neturi draugų, dažnai susipyksta ir nuolat skundžiasi. Mokytojui jų pusės nepalaikius, bando ašaromis laimėti.

Kad auklėtojas savo elgesiu jiems nepakenktų, turi nekreipti daug dėmesio į jų scenas ir pretenzijas. Bet kai nenurimsta, reikėtų nejučiomis jiems parodyti daugiau palankumo. Itin svarbu išnaudoti jų norą geruose sumanymuose ir pasiryžimuose.

Atsilikėliai

Atsilikusių vaikų pagrindinė žymė yra ta, kad jie nepajėgia derinti jausmų su vaizduote. Vaizduotės primityvumas ir neišsivystymas sudaro charakteringą žymę. Pavyzdžiui, žinoma, kokie yra sugebėjimai 8 metų amžiaus vaiko. Bet jei 12 metų vaiko sumanumas yra toks, kaip paprastai būna 8 metų amžiaus, tai tokį vaiką vadiname atsilikusiu. Be abejo vaikas gali būti vienoje srityje daugiau atsilikęs, kitoje mažiau. Tad reikia visus jo gabumus ir visas ypatybes ištirti ir nustatyti, koks yra jo atsilikimas. Geroje priežiūroje atsilikėliai, nors ir lėtai, daro pažangą ir pasiduoda auklėjimui. Pažymėtina, kad pagal statistinius duomenis, atsilikusių pasitaiko daugiau mergaičių negu berniukų.

Atsilikusių vaikų jausmai nustelbia protą — jie yra jautrūs, bet labai paviršutiniški. Nuo pat mažens jie pasižymi ypatingu reikalavimu, kad į juos būtų kreipiama daug dėmesio, ir kad jie būtų mylimi. Be to, nepastovi jų nuotaika: nuo juoko ir linksmumo labai lengvai pereina prie ašarų.

LIETUVIŲ MALDININKŲ KELIONĖ Į ROMĄ

Lietuvių katalikų bendrija ir Kunigų Vienybė šiais metais suorganizavo lietuvių maldininkų kelionę į Romą, kuri truko nuo birželio 19 d. iki liepos 4 d.

New Yorke į Kennedy aerodromą suvažiavo 182 lietuviai pasiruošę vykti į Romą pamatyti Šv. Tėvą ir pasimelsti už persekiojamus lietuvius.

Po kelių valandų audros, pripildėme Pan American lėtuvą ir iškilome į padanges. Kiek apsitvarkę, 37,000 pėdų augštumoje, kun. V. Dabušiui vadovaujant, visi sukalbėjome rožinį ir meldėme Aukščiausią laiminti šią kelionę. Kelionė buvo sekminga, visus lydėjo gražus susiklausymas, pakili šventiška nuotaika paįvairinama daina ir jumoru.

Frankfurto aerodrome mus sutiko keturi mūsų kelionės vadovai, visi keleiviai buvo paskirstyti į 4 autobusus, kuriais turėjome važiuoti per Schwarzwaldo miškus, Šveicarijos kalnus ir per įdomią Italiją — į Romą.

Frankfurte, turėdami kiek laisvesnio laiko, sėdome į elektrinius autobusus ir vykome apžiūrėti miesto. Prie upės Main išvesti puikūs šaligatviai, prisodyta daug rožių, yra suolų pasėdėti. Malonu buvo ten pavaikščioti ir stebėti laivų judėjimą. Kiek toliau kavinės ir restoranai su lauke spalvingai išdėstytais staliukais su kėdėmis. Ėjome toliau ir patekome į senąją miesto dalį. Aikštė išgrįsta akmenimis, apsupta kelių augštų senoviškais stilingais nameliais, prie kiekvieno lango gėlės, lyg gėlių vainikai prisegti. Ten stovi dar seną stilių išlaikes savivaldybės pastatas. Visur tvarka ir švara. Neturėjome laiko ilgiau pasidairyti po progresuojantį ir judrų miestą.

Šeštadienį, birželio 21 d., anksti rytą sėdome į savo autobusus ir leidomės toliau į pietus. Privažiavome Darmstadtą. Daugel keleivių prisiminė čia stovyklose praleistas dienas. Pagaliau pasiekėm Lampertheim Huettenfeld, kur yra Vasario 16 gimnazija. Iš tolo jau buvo matyt augštas lietuviškas kryžius. Čia lietuvių kampelis. Mus pasitiko lietuvaitės mergaitės ir berniukai pasipuošę tautiniais rūbais.

Lauke, prie gimnazijos pastatų buvo paruoštas ir gražiai išpuostas altorius. Vyskupas V. Brizgys su visais kartu keliaujančiais kunigais koncelebravo Šv. Mišias ir pasakė pritaikytą šiam momentui pamokslą pabrėždamas Vasario 16 gimnazijos didelį įnašą į mūsų tautinį ir moralinį gyvenimą. Taip pat atkreipė mūsų dėmesį, kaip mes turime būti dėkingi Apvaizdai už visas galimybes ir sąlygas siekiant laisvės savo tėvynei Lietuvai. Po Šv. Mišių gimnazijos direktorius, p. Natkevičius, visus nuoširdžiai pasveikino dėkoda-

KELIAUTOJAI VASARIO ŠEŠIOLIKTOS GIMNAZIJOJE V. VOKIETIJOJE

mas už paramą ir aukas lietuvių židiniui išlaikyti. Po to sekė vaišės ir pastatų apžiūrėjimas. Malonu buvo pakalbėti su mokiniais. Daugumas jų yra iš mišrių šeimų gyvenančių Vokietijoje, keletas yra iš Pietų ir iš Šiaurės Amerikos.

Po pietų pasiekėm Heidelbergą prie Neckar upės. Heidelbergas yra garsus savo universitetu, įkurtu 1386 metais. Taip pat turistų labai lankoma Heidelbergo pilis ant augšto kalno. Pilies rūsyje yra milžiniška vyno statinė, kurioje telpa 55,000 galionų vyno.

Sekmadienį, pernakvoję Ludwigshafene ir iškląusę šv. Mišių, važiavome toliau. Pasiekėm puikų kurortinį miestą Baden-Baden. Judėjimas čia labai mažas, daugiau vyresnio amžiaus žmonės, labai skoningai apsirengę vaikščiojo po parką. Prie kasino stovinėjo turistai ir fotografavo. Visur daug žydinčių gėlių, fontanų ir statulų. Namai ir kiti pastatai šviesūs, kas sudaro labai gražų vaizdą žaliame kalnų ir medžių fone.

Besigrožėdami Schwarzwaldo vaizdais, privažiavome Freiburga, dvylikto šimtmečio miestą. Čia gan daug lietuvių studentų baigė mokslus ir dabar sekmingai dirba savo profesijose.

Sustojome Schaffhausene ir skubėjome prie Reino krioklio, kuris plačiai išsiliejęs, šniokšdamas ir grūmodamas krito žemyn. Diena buvo saulėta, daugelis fotografavo šį gražų gamtos vaizdą.

Jau Šveicarijos siena. Plevėsuoja Šveicarijos vėliava. Pasienio sargyba patikrino dokumentus ir leido toliau važiuoti. Lig šiol kelionė gerai sekėsi. Nepaprastai gražūs Šveicarijos kalnai, slėniai, upeliai, tipiški kaimų nameliai patraukė mūsų dėmesį ir aptile grožėjomės šiais reginiais.

Pravažiavome pramonės miestą Zuericha. Miestas labai plečiasi, buvo matyti dideli statybos ir kelių tiesimo darbai.

Saulei leidžiantis sustojome Lucerne, "Europa" viešbutyje. Kaip mūsų autobuso vadovas prasitarė: "Miestas, kuri galima įsimylėti". Tikrai puikus, švarus prie gražaus ežero miestas. Šį ežerą tarp Rigi ir Kulm savo eilėrašty įamžino mūsų poetas Maironis. Kilome keltuvu į kalno viršūnę "Pilatus". Gaila, užėjo rūkas, ir nieko negalėjome matyti. Vakare laivu plaukėme Keturių Kantonų ežeru. Gėrėjomės saulėlydžiu, stebėjome iliuminuotas krantines. Kajutėje šveicarai pademonstravo savo puošnius ir spalvingus tautinius rūbus, pašoko tautinių šokių ir padainavo keletą dainų. Laive buvo daug jaunimo, jų elgesys ir tvarkingas apsirengimas mums paliko gražų įspūdį.

Sekančią dieną turėjome įspūdingą ir labai įdomią kelionę važiuodami per Alpių kalnų slėnius, tarpeklius ir vis kildami augštyn ir augštyn. Pasiekėm 7,000 pėdų augštį, kur kalnai apdengti storais sniego klodais. Vaizdas užburiantis. Ypatingai stebėjomės, kad tokiame augštyje išvestas labai geras kelias, mašinos lengvai prasilenkia. Pasiekę Gotardo, pradėjome leistis žemyn ir pasiekėme Lugano miestą. Mūsų autobuso vairuotojas tokią įtemptą ir pavojingą kelionę per kalnus puikiai atliko, jam dėkodami pakartotinai plojom.

PRIE ŠV. PRANCIŠKAUS KATEDROS ASSISI, ITALIJOJE

Italijos pasienio sargyba taip pat lengvai mus praleido. Pavakary mūsų autobusas sustojo priešais Milano katedrą. Lyg kokioj pasakoj, žiūrėjome į besileidžiančios saulės spindulių apšviestą milžinišką, nuostabiai puošnią gotikos stiliaus katedrą. Garsioji La Scala mus visai nenustebino, operos rūmai labai kuklūs. Komercinis miestas, kiek mes jį matėme, paliko nelabai patrauklų įspūdį. Nakvojome gerokai už miesto, todėl negalėjome Milano geriau pamatyti.

Tuo metu Italijoje buvo darbininkų streikas. Viešbučiuose, restoranuose, gasolino stotyse buvo menkas patarnavimas, kaikur jokio patarnavimo nebuvo, viskas uždaryta. Dėl to nenusiminėm, pernakvoję vėl tais pačiais autobusais dainuodami ir besigrožėdami gamtos vaizdais pasiekėme Florenciją prie Arno upės. Pirmiausia mus užvežė ant augšto kalno, kur Michelangelo aikštėje stovi žinomoji Dovydo statula. Iš šios aikštės puikiai matėme visą miestą. Mūsų viešbutis buvo netoli Arno upės. Upė nešvari, krantinės netvarkingos, primėčiota skardinių, popierių, vėjas neša dulkes. Tačiau didžiulė katedra, didiku rūmai, daugybė statulų, galerijos, arkos liudija apie garsią praeitį. Florencija žinoma garsia Mediči didiku šeima, kuri puoselėjo meną, iš ten kilo Leonardo da Vinci, Michelangelo, Dante ir daug kitų.

Roma. Jau vien šio miesto pavadinimas kiekvieną savotiškai nuteikia. Pralekia dar neužmiršti iš istorijos šiurpūs Nerono laikai, pirmųjų krikščionių kančios, o taip pat imperatorių galybė ir kritimas. Čia pinasi pagonybė ir krikščionybė. Šie du kontrastiniai įvykiai ir dabar atsispindi. Dialektiniame pasaulio materializme, kaip iš mažos salos, iš Vatikano spinduliuoja krikščionybės šviesa. Būriai maldininkų atvyksta iš viso pasaulio išreikšti Šv. Tėvui pagarbą, prisirišimą ir ištikimybę.

Šv. Petro bazilikoje, Sistino koplyčioje ir Vatikano muziejuje matėme tiek daug sukaupto meno, tiek daug garsiųjų genijų išreikštų gilių minčių. Į ką bežiūrėtum, tarsi girdi kalbant: "kūrėm, statėm, piešėm, braižėm, dailinom, planavom, nes mūsų širdys buvo pilnos jausmo, kylančio į amžinas vertybes. Norėjome išreikšti susikaupusį sieloje nerimą, ieškojome būdų, kaip perduoti ateinančioms kartoms evangelijos šviesą, kaip įamžinti įgytą Kristaus mokslą, kaip parodyti suprastą gyvenimo kelią." Taip kiekviena mozaika, statula, reliefas, piešinys, net pats pastatas kalbėjo į mus. Buvo tikrai didinga, gilu ir žavu.

Nemažiau mus stebino katakombos, kolizėjus, forumas, arkos, obeliskai, šventyklos, tvirtovės, fontanai, statulos: visas miestas ištisas muziejus.

Liepos 2 d. apie 7 v.v. iš įvairių valstybių ir kraštų dideliais būriais žmonės, nešdami plakatus, rinkosi į šv. Petro bazilikos aikštę. Visi užėmė jiems paskirtas vietas. Lietuviai maldininkai, apie 500 žmonių ėjo su bažnytine vėliava: ant melsvai pilko dugno išaustas šv. Kazimiero paveikslas, šalia balta lelija, o kitoj pusėj kryžius. Vėliava meniška ir graži.

Vaizdas buvo jaudinantis, didžiulė aikštė prisipildė, visi laukė šv. Tėvo. Pagaliau iškilmingai pranešė, kad popiežius atvyksta. Sugaudė vargonai ir pasigirdo giesmė, giedojo ir minia. Atvira mašina šv. Tėvas buvo palengva vežamas taku aplink aikštę, kad visi galėtų jį pamatyti iš arčiau. Baltai apsirengęs, su malonia šypsena šv. Tėvas iškėlęs abi rankas sveikino ir laimino minią. Visi jam plojo, mojavo rankom ir šaukė: "Papa, Papa". Apvažiaves ratu aikštę, popiežius atsisėdo į savo sostą ir kalbėjo į žmones italų, anglų, vokiečių, prancūzų, ispanų ir portugalų kalbomis. I lietuvius prabilo anglų kalba sveikindamas ir išreikšdamas liūdesį dėl pavergtos Lietuvos. Pabaigęs kalbą, šv. Tėvas dar sykį ratu apvažiavo aikštę ir atsisveikindamas visus laimino. Saulė nusileido, pradėjo temti, žmonės susikaupę, permastydami visą šį įvykį skirstėsi į savo autobusus.

Kelionė į Pompėją. Liepos 1 d. išaušo graži saulėta diena, dviem autobusais patraukėm į Pompėją, apie 200 km. į pietus nuo Romos. Išilgai kelio matėme ūkius, kurių trobesiai nedideli, raudoni, mūriniai. Prie namų keli medeliai ir daržas, toliau nusidriekia vynuogynai ir alyvų medžiai. Kaikur laukuose ganėsi karvės ir avys. Toliau nuo kelio tęsiasi kalnų virtinė, kuri labai puošia visą kraštą. Apie vidudienį pamatėme rūstų, tamsų ir paslaptingą Vezuvijų. Dar kiek pavažiave sustojome prie Pompėjos griuvėsių. Miestas buvo užpiltas 25 pėdų karštais pelenais. Mokslininkai kyrinėdami iškasė ir išvalė dideli miesto plotą. Gatvės grįstos dideliais akmenimis, o iš šalies stiepiasi į viršų mūro ir akmenų sienos. Kaikurie pastatai yra išlaikę nors dalį architektūros stiliaus. Matėme didikų pilių

griaučius su maudynėmis, kiemais apstatytais autentiškomis gražiomis marmuro statulomis: maži berniukai, gražios žmonių figūros, marmuriniai stalai, freskos.

Apžiūrėję Pompėją, važiavome palei Viduržemio jūrą į Sorento, kuris gražiai apdainuotas populiarioje dainoje "Grįžki į mylimą Sorento". Jūros bangos atsimuša į augštas uolas, ant kurių pastatyti balti Sorento namai. Miestą puošia palmės, oleandros, žydinčios gėlės, aikštėse statulos, fontanai, visa tai sudarė jaukų ir šiltą įspūdį.

Skubėjome vėl į autobusus, nes buvo gan vėlu, reikėjo grįžti į Romą. Romoje visi keleiviai buvo išskirstyti į tris viešbučius; vieni apsistoje šv. Kazimiero kolegijoje, kiti President viešbuty, o dauguma keleivių rado jaukią globą pas seseles Casa del Pellegrino viešbuty. Nors mes ir vėlai grįžome iš Pompėjos, tačiau seselės laukė mūsų su šilta vakariene. To mes nesitikėjome ir buvome maloniai nustebinti. Visi jautėme joms didelį dėkingumą, kadangi sekančią dieną turėjome išsikraustyti, visi duosniai sudėjome aukų ir atsisveikindami joms įteikėme.

Šią malonią ir turtingą įspūdžiais kelionę ilgai, ilgai prisiminsime.

O. A.

Sol. Genė Antanaitytė - Ugianskienė, gyv. Čikagoje, yra baigusi vietinę konservatoriją. 1961 m. buvo išrinkta "Miss Lithuania" ir atstovavo lietuvius Tarptautinėje Mugėje. Paskutiniu laiku tesia muzikos studijas. Taip pat lietuvišką veiklą jungia su muzikos darbu, diriguoja chorus ir koncertuoja.

LMF Čikagos Klubo pirm. **M. Marcinkienė** (dešinėje) ir buvusi ilgametė pirm. **K. Leonaitienė.**

LIETUVIŲ MOTERŲ FEDERACIJOS ČIKAGOS KLUBO VEIKLA

Artėjant rudeniui, lietuviškoje Čikagoje prasideda įvairių parengimų sezonas.

LMF Čikagos Klubo valdyba su energinga ir sumania pirmininke **M. Marcinkiene** jau pradėjo darbą — posėdžiauja, svarsto ir planuoja kaip iškilmingiau ir gražiau suruošti pobūvius ir minėjimus.

Šį rudenį, spalio 16 d., Tautinių Namų salėje valdyba suruošė užsienio valstybių Čikagos konsulatų konsulėms ir konsulų žmonoms popietę ir ta proga surengė liaudies meno parodą su gintaro, audinių ir odos išdirbiniais ir supažindino užsienio ambasadores su lietuvių pagamintais išdirbiniais ir lietuvių liaudies menu. Be to, dr. V. Sruogienės rūpesčiu buvo iškabinti labai reti senieji Lietuvos žemėlapiai. Buvo ir pavaišintos lietuviškais gaminiais, kuriuos paruošė valdybos narės su talkininkėmis. Vėlesniu rudens metu (datos dar tiksliai nenustatytos) bus ruošiamos su Tautinių Namų valdyba kultūrinės popietės.

Ateinantį 1976 m. pavasarį numatomi du dideli pobūviai — Velykų stalo pobūvis ir abiturientų pasirodymo balius. Šiais metais tie du pobūviai praėjo su dideliu pasisekimu. Į Velykų stalo pobūvį (balandžio 6 d.) susirinko apie 200 svečių. Jų tarpe buvo gen. konsulė J. Daužvardienė, amerikietė prof. Sosan Friedman ir ukrainiečių atstovė U. Celewič. Visi sve-

Moterų ansamblis koncertuoja Detroite, vadovas **S. Sližys,**

Mokyt. Irena I. Poželat'ė - Davis, gyv. Adelaidėje, Australijoje, šią vasarą keliavo aplink pasaulį. Savo kelionės metu domėjosi įvairių kraštų mokyklų sistemomis ir mokymo metodais, nes gimnazijoje dėsto prancūzų ir vokiečių kalbas. Ji taip pat aplankė didesnius lietuviškus centrus ir susitiko su mokslo draugais.

Toronto Lietuvių Namų Moterų Būrelio valdyba 1974-75 m. Iš kairės: **M. Vaitkienė, O. Rinkevičienė, K. Butienė,** pirm. **A. Jankaitienė, B. Bedarfienė, P. Jankaitienė.** (Antroje eilėje): **J. Rukšienė, A. Štuopienė, A. Skilandžiūnienė, L. Novogrodskienė, H. Simonavičienė.**

Julija Šlapelytė, gyv. Los Angeles mieste, lietuvių apylinkėje yra žinoma audėja. Šiais metais buvo suruošusi savo audinių parodą, kurioje buvo demonstruojami įvairūs tautiniai drabužiai. (Nuotr. L. Kanto)

Dail. A. Tamošaitienės kūrybos paroda šį rudenį vyko Kanadoje, Hamiltono Etniniame Centre. Paroda buvo surengta Lietuvių Dienos, Hamiltono LB 25-rių metų įsikūrimo ir Pirmosios Tautinių Šokių ir Dainų Šventės Kanadoje proga. Parodoje buvo išstatyti aliejaus, temperos ir audinių kūriniai, taip pat buvo demonstruojama audimo technika ir menas. Paroda buvo gausiai lankoma.

čiai, ypatingai svetimtautės, gėrėjosi ir buvo sužavėtos patiekalų gausumu ir gražiais jų papuošimais. Velykų stalo vadovė buvo **M. Macevičienė** ir talkininkės, talkon atėjo ir klubo narės su piniginėmis aukomis ir kepiniais. Abiturientų balius (gegužės 3 d.) taipgi praėjo su dideliu pasisekimu. Gražioje Sheraton viešbučio salėje susirinko virš 300 svečių ir 54 abiturientai. Abiturientų baliui daug darbo ir sumanumo įdėjo motinų komitetas.

LM Federacijos Čikagos Klubas palaiko ryšius ir su kitomis lietuvių kultūrinėmis organizacijomis. Iš savo kuklių pajamų remia piniginėmis aukomis III jaunimo kongresą, mokyklas, spaudą, radiją, BALFa ir Lietuvos Fondą. Ši valdyba dirba dar nė nepilnus metus, bet jau nemažai darbų yra nuveikusi. **M. L.**

Organizacinė veikla

Iš KLK Moterų Dr-jos Montrealio skyriaus veiklos

Sausio mėn. 19 d. įvykęs visuotinis skyriaus narių susirinkimas sutraukė nemažą skaičių žmonių. Susirinkimo metu buvo renkama nauja valdyba, todėl buvo duota senosios valdybos veiklos apyskaita, kas nuveikta, kas liko tik gerų norų rėmuose. Iš valdybos narių pranešimų patirta, kad po velykinio stalo pasisekimo buvo nutarta pasikviesti Čikagos "Grandį" su lietuviškomis vestuvėmis. Tai nebuvo įgyvendinta, nes paskutinėmis savaitėmis prieš "Grand'es" viešnagę Montrealyje įvykęs autobusų šoferių streikas privertė spektaklio atsisakyti arba bent jį nukelti į tolimesnę ateitį.

Įsteigtas Vasario 16 gimnazijai remti būrelis, į kurį nors ir nedaug dar įsirašė narių, bet tuojau po Naujų Metų jau sugebėjome pasiųsti 50 dol. Šį būrelį remia savo vienkartine auka nemažas skaičius narių, yra ir tokių, kaip mūsų dr-jos garbės narė V. Gražienė, kuri apsimoka nario mokestį už visus metus iš karto. Vasario 16 gimnazijos vadovybė atsiųsdama padėkos laišką pasidžiaugė, kad yra malonu, kai vieton nustojusio veikti, susikuria naujas gimnazijai remti būrelis.

Susirinkimo metu išrinkta nauja valdyba, į kurią įėjo daugelis dr-iai nusipelniusių savo darbu narių. Pareigomis pasiskirstė taip: **D. Staškevičienė** — pirmininkė, **G. Kudžmienė** — vicepirmininkė, **J. Adomonienė** — iždininkė, **E. Kerbelienė** — sekretorė, **B. Rūpšienė** ir **S. Danaitienė** — narės. Prieš naujos valdybos akis yra didžiulis darbas — velykinio stalo parengimas. Todėl vasario gale įvykusiame dr-jos narių susirinkime buvo svarstomos įvairios galimybės kaip sėkmingiau pravesti šį vieną iš daugiausiai sutraukiančių Montrealio visuomenę parengimų. Narės, kaip visada, taip ir šį kartą pasižadėjo gausiai praturtinti stalą savo kulinariniais sugebėjimais. Susirinkimo metu su dėmesiu buvo išklausyta Jūratės Ciplijauskaitės - Tanner paskaita apie moters vaidmenį visuomeniniame gyvenime.

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

NAUJOS MADOS, SENIENOS IR NAUJIENOS IŠ PARYŽIAUS!

LIEKNESNI SILUETAI RUDENIUI

Beveik visi madų kūrėjai susiaurino pernai dėvėtus plačius rūbus ir šiam rudeniui paruošė naują, žymiai lieknesnę liniją.

Dabar rūbai siuvami labiau prigulę prie kūno, perjuosti įvairaus platumo diržais. Sijonai ir apsiaustai susiaurėjo ir palaidinės kerpamos pagal kūno linijas.

Daugelis eilučių turi siaurus sijonus su užmesta kloste priešakyje, trumpus į leimenį kirptus švarkelius ir rankom užbaigtas ir papuoštas apikakles.

Suknelės siauresnės iš plaukiančių megztų medžiagų. Gausiai dėvimos ir kelnės su ilgomis palaidinėmis.

"Sluogsniuotas" stilius pats populiariausias — ant palaidinės dedama liemenė, ant liemenės švarkas; po palaidine rišamas šalikėlis. Tokios atskiros aprangos dalys labai praktiškos, jei perkamos koordinuotų spalvų. Jas galima kaitalioti su sijonais, kelnėm, švarkais — ir vis gauti naują rūbą.

Žymiai jaučiama orientalinė įtaka. Rudeninėse kolekcijose madų kūrėjai rodo nemažai vatinių švarkelių, mandarinų palaidinių ir plačių kinietiškų kelnių. Tų rūbų spalvos labai ryškios — raudona, geltona, žalia ir juoda.

Suknelių ir sijonų ilgis nepakeistas — maždaug pora inčių žemiau kelių.

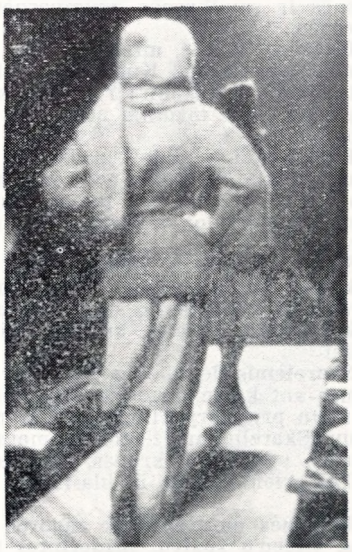

ŠILTA IR PATOGU

Vakarinės suknelės giliai dekoltuotos ir prie jų dėvimi įvairaus platumo šaliai.

Visose kolekcijose pastebimos ryškios spalvos — mėlyna, lakinė raudona, smaragdinė ir geltona. Iš ramesnių spalvų pažymėtinos — žemės ruda, molio spalva, tamsiai žalia, pilkai mėlyna, purvinai rausva, pušų spyglių spalva ir, žinoma, juoda.

MADŲ PASAULIO MODELIAI DEMONSTRUOJA NAUJAUSIUS KŪRINIUS

PAPUOŠALAI IR PRIEDAI

Kiekviena elegantiška moteris žino, kad priedai ir papuošalai gali arba pataisyti arba sugadinti bendrą išvaizdą. Rūpestingai ir apgalvotai parinkti priedai išreiškia moters individualumą.

Šį rudenį bus dėvimi įvairūs vienaeiliai karoliai, grandinės ir ant jų pakabinti medalijonai. Grandinės gali būti dėvimos kelios drauge — stambesnės ir smulkesnės, trumpesnės ir ilgesnės.

Diržai — platūs, minkštos odos, japoniško obi stiliaus. Kutoti šalikai taip pat dėvimi vietoj diržų. Prie vakarinių rūbų labai madingi auksiniai dirželiai.

Rankinukai — dideli, praktiški, nedaug metalo, minkštos odos ir zamšo. Madoje ir mažesni, ant peties pakabinami kiaulės odos ir lakinės odos rankinukai.

Šaliai dėvimi su eilutėmis ir ant suknelių. Meksikietiško stiliaus pončo dėvimi su kelnėmis, o su vakarinėmis suknelėmis — ilgais kutais šilkiniai šaliai.

Skarelėmis dengiamos galvos ir dėvimos ant kaklo, priderinamos spalva ir raštu prie skrybėlių, sijonų ir pirštinių. Skarelių medžiagos — megstos, nertos, egzotiškas krepas, šifonas ir šilkas orientališkais ir klasiškais raštais.

Pirštinės mezgamos iš angoros vilnos, tweed'o spalvų, priderintos prie šalikų ir skrybėlių. Odinės pirštinės siuvamos platesnės ties riešu ir suraukiamos.

Kojinės derinamos spalva su sijonais ir batais.

Batai — ilgesni ir platesni sijonai pareikalavo augštesniu kulnų. Praėjusią vasarą buvo plačiai dėvimi platforminiai augšti padai. Rudenį ne padai, o kulneliai paaugštėjo ir suplonėjo. Pilnais padais batai taip pat labai madoje. Daugelis jų siuvama dviejų spalvų arba dviejų rūšių odos. Žiemą matysim įvairių aulinių batų, kurie platesniais aulais kaip pernai ir žymiai augštesnėmis kulnimis.

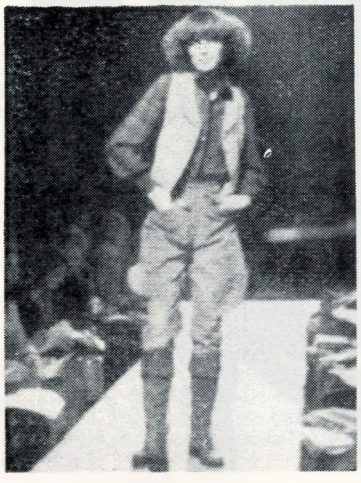

• Šeimininkių kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

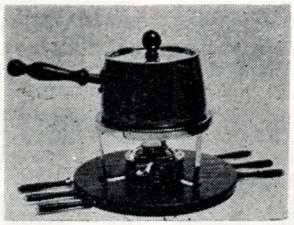

GĖRIMŲ STIKLAI IR JŲ PASKIRTIS

Įvairūs gėrimai turi tam tikslui skirtus stiklus, kurių yra labai įvairių formų. Patiekiame keletą jų paskirties pavyzdžių ir jų angliškus pavadinimus.

Šampano stiklai (champagne) — yra įvairių formų taurės: augštos, žemesnės, plačios arba gaubtos, viršuje siaurėjančios. Žinovų nuomone, gaubtos, nors ir nėra gražiausios, bet yra tinkamiausios, nes geriau išlaiko gėrimo aromato puokštę, prancūziškai — bouquet (puokštė); vokiškai — Blueme (gėlė).Šampanas tinka visur ir visada prie įvairaus maisto (išskiriant patiekalus su silkėmis). Šampanas servuojamas gerai pašaldytas.

Raudonojo vyno stiklai (red wine) — yra didžiausi iš visų vyno stiklų, naudojami prie maisto (pietų ir vakarienės) stalo vynui rūgščiam (dry) ir putojančiam vynui (sparkling). Stalo vynas nėra aštrus ar stiprus, jis gali būti maišomas su gazuotu vandeniu. Šie stiklai taip pat tinka rausvam vynui (rosé). Raudonas stalo vynas servuojamas kambario temperatūros, maišomas su pašaldytu gazuotu vandeniu, rausvas — rosé vynas servuojamas pašaldytas. Raudonas vynas yra vartojamas prie įvairios tamsesnės mėsos (jautienos, kiaulienos, avienos). Prie įvairių jautienos kepsnių, laukinių žvėrių patiekalų ar panašių galima parinkti stipresnį ir aromatingesnį vyną (Bordeaux, Burgundy). Rausvas — rosé vynas tinka prie visų patiekalų, nenorint maišyti kitų vynų galima naudoti tik jį vieną. Visų vynų stiklai pripildomi tik ⅔.

Baltojo vyno stiklai (white wine) yra kiek mažesni už raudonojo vyno stiklus. Baltasis rūgštus (dry) vynas naudojamas prie įvairių žuvies ar paukštienos patiekalų, taip pat prie įvairių apkepų. Baltasis vynas servuojamas kiek pašaldytas. Šie stiklai taip pat tinka desertiniams ir aperityviniams vynams.

Desertinių ir aperityvinių vynų stiklai. (Dessert - appetizer - aperitif wines). — Šie stiklai yra panašūs į kitus vyno stiklus, tik kiek platesni ir žemesni arba gaubti. Juos galima naudoti ir kokteiliams. Desertiniai vynai yra saldūs (sweet), jie duodami prie saldžių patiekalų. Aperityvai — vynai sužadinantieji apetitą — duodami prieš maistą vietoje kokteilių, kaip pvz. Sherry, Vermouth (semi-dry) ir t.t.

Vaisių sunkos ir vyno stiklai (wine - juce) — augštos, gaubtos taurės vartojamos įvairiom vaisių sunkom ir vynui. Servuojama pašaldžius.

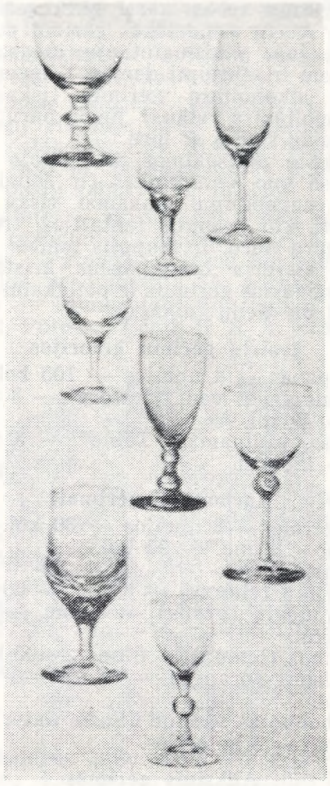

VYNO IR KOKTEILIŲ STIKLAI

Kokteilio stiklai (cocktail) — platūs ar gaubti, naudojami įvairiems alkoholiniams mišiniams (pvz. Martini). Servuojama prieš maistą, pašaldžius.

Konjako stiklai (cognac, brandy) — tik tam skirti specialūs stiklai: gaubti, siauresni viršuje, žemomis kojelėmis. Šie stiklai pripildomi tik ⅓. Servuojami kambario temperatūros ar net pašildomi, nes labai svarbu yra gėrimo aromatas. Geriant šie stiklai laikomi rankoje apėmus dugną, lengvai sukant gėrimas sušyla ir paskleidžia visą aromato puokštę (bouquet). Konjakas negeriamas prie maisto. Jis vartojamas kaip atskiras gėrimas arba servuojmas tik po valgymo prie juodos kavos.

KONJAKO STIKLAS

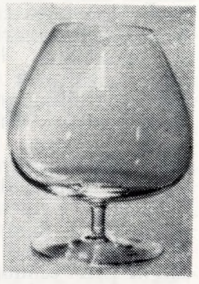

STIKLINĖS

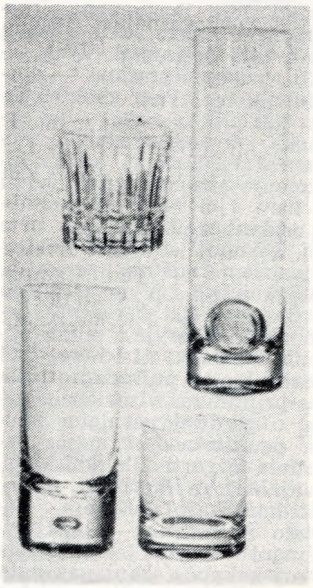

Likerio stiklai (liquer) — tai pačios mažiausios taurelės vartojamos tik saldiems alkoholiniams gėrimams, įvairiems likeriams, krupninkams ir

t.t. Servuojama prie desertų, po valgio prie juodos kavos arba kaip atskiras gėrimas, kambario temperatūros. Turint truputį didesnes taureles, tas pačias galima naudoti ir degtinei (vodka).

Stiklinės — įvairiems gėrimams. Augštose stiklinėse servuojama: vanduo, gazuoti gėrimai (soda), šaldyta arbata ar kava, visokie pieno-ledų-sunkų mišiniai, įvairūs "ilgieji" (longdrinks) gėrimai (Hi-Ball, Whisky Sour ir pan.), alkoholiniai mišiniai su skaldytais ledais ir gazuotais vandenimis. Papuošimui į stiklinę įdedama skiautelė citrinos, vaisių ir t.t., servuojama su ilgu šaukšteliu, lazdele ar geriamu šiaudeliu. Žema stiklinė (old fashioned) — vartojama gryniems gėrimams (whisky, gin) su vandeniu ar su ledais.

Čia pažymėti pagrindiniai stiklai, bet tai nereiškia, kad juos visus reikia turėti. Pasirenkant stiklus galima taip sugrupuoti, kad juos galima būtų naudoti keleriopai paskirčiai. Stiklų brangumas neturi jokios reikšmės, graži forma ar spalva gali suteikti didesnį pasigrožėjimą, negu brangūs kristalai netinkamai išdėstyti ar netinkamai naudojami. Ant gerai padengto stalo asmeniui statoma nedaugiau, kaip trys stiklai. Jei yra naudojama daugiau gėrimų, stiklai nuimami ir pakeičiami. Pagrindinis gėrimas vartojamas prie maisto, yra **tik vynas.** Kokteiliai ar aperityvai (tik po vieną stiklą asmeniui) servuojami prieš valgymą; raudonas ir baltas rūgštus (dry) vynas servuojamas prie įvairių patiekalų, saldus vynas (sweet) — prie saldžių desertų, ledų, vaisių ir t.t. Šampanas ir rausvas-rosė vynas tinka prie visų patiekalų. Po valgio prie juodos kavos servuojamas likeris ar konjakas. Kaip gėrimą galima servuoti gerą Porto vyną. Ruošiant iškilmingas vaišes jokie gėrimų buteliai ant stalų nestatomi. Vyną galima supilti į ropinę (grafinas — specialus vandeniui ar vynui gaubtas indas su ilgu kakleliu ir ąsele). Visi gėrimai laikomi ant atskiro stalelio, netoli valgomo stalo. Ruošiant vaišes didesniam žmonių skaičiui bufeto būdu ir darant barą (jei nėra patarnautojo) visus stiklus reikia padėti prie atitinkamų gėrimų: stiklines kokteiliam ir įvairiem mišinių gėrimam, stiklus konjakui ir t..t Vyno ir punšo stiklus ir gėrimus (jei baras yra daromas kitame kambaryje) reikia sustatyti arčiau maisto. Atsitinka, kad stalas būna nuklotas puikiausiu maistu ir baras pripildytas visokiausių gerų gėrimų, o gardžiai pavalgius įvairių žuvies, paukštienos ir mėsos patiekalų galima užgerti tik whiskiais, džinais, konjakais ar likeriais . . .

Yra skirtumas tarp gėrimo — pasigardžiavimo ir gėrimo — nusigėrimo. Vaišinant svečius didžiausios reikšmės turi kokybė (skoningas stalo padengimas, gražiai paruoštas maistas ir tinkamai parinkti gėrimai), ne kiekybė (stalai lūžtantieji nuo maisto ir butelių gausumo, kur svečiam per prievartą siūloma valgyti ir gerti ir vėl valgyti ir gerti). Pasitaiko, kad net ruošiant priėmimą specialiai svetimtaučiam, "iš geros širdies ir nuoširdumo" konjakas servuojamas sklidinose stiklinėse! Geriant (jau nekalbant apie maistą) reikėtų atkreipti dėmesį į kalorijų gausumą (o jos yra gausios!). Destiliuoto alkoholio 1½ oz. (apie 40 gr) 70-1000 "proof", turi nuo 85 iki 125 kalorijų. (Žiūr. vyno kalorijas).

Šios mintys apie stiklų (ir gėrimų) pasirinkimą yra taikomos daugiau iškilmingesnėm, oficialiom vaišėm, kur betgi kiekviena šeimininkė gali prisitaikyti pagal savo skonį. Vaišinantis savo šeimos ir draugų tarpe nereikia užmiršti vieno iš populiariausių gėrimų — alaus, kuris tinka prie visokiausio maisto. Alus yra servuojamas augštose stiklinėse, augštose taurėse ir įvairaus dydžio bokaluose. Taip pat rengiant tiek šeimynines, tiek iškilmingesnes vaišes gerai būtų sužinoti apie svečių asmeniškus gėrimo pomėgius, juos nudžiuginti jų mėgstamu gėrimu ir atkreipti dėmesį į negeriančius alkoholinių gėrimų (įskaitant jaunuolius ir vaikus) jiems parūpinti tinkamų sunkų ar girų.

Vaišių pasisekimas daugumoje priklauso nuo šeimininkės (ir šeimininko!) sugebėjimų tinkamai viską paruošti, kur truputis fantazijos, truputis gerų norų. ir truputis meilės darbui, atsveria brangiausius kristalus, brangiausius gėrimus ir patiekalus (žinant šių dienų kainas!).

Įvairių gėrimų kolorijos

Šampanas — 4 uncijos — 105 kol.
Saldus vynas vad. "dessert" — 3 unc. — 75 kol.
Vynas, vadinamas "Table" — 3 unc. — 125 kol.

Karbonuoti gėrimai

Gingerale — 8 uncijos — 80 kol.
Cola — 8 unc. — 95 kol.
Sodos:
vyšnių (cherry) — 8 unc. — 80 kol.
vynuogių (grape) — 8 unc. — 100 kol.
Citrinos (lemon) — 8 unc. — 95 kol.
Apelsinų (orange) — 8 unc. — 100 kol.
Karbonuotas vanduo (Soda water) — 8 unc. — 5 kolorijos.

Auksinis gėrimas

1 kiaušinio trynys,
2 šaukštai "brendy",
2 šaukštai apelsinų ar kavos likerio.

Viską sudėti į elektrinę plakimo mašinėlę-blenderį ir leisti plakti kol masė bus vienodai išsimaišius. Paduoti į stalą šį gėrimą augštame stikle. (Vieno asmens proporcija).

Vaisių su baltu vynu punšas

1 puodukas braškių,
4 "marachino" vyšnios,
4 šaukštai "marachino" vyšnių sunkos,
4 uncijos konjako,
4 uncijos "Benediktino" arba apelsinų likerio,
12 ledo kubų,
1 — 26 uncijų bonka balto vyno, Reino, jeigu galima,
1 puodukas sodos (club soda),

Viskas turi būti atšaldyta: produktai, stiklai bei ąsotis ar punšo indas. Vyšnias sudėti į ąsotį ar dubenį, kuris tilptų į šaldytuvą (freezer). Dadėti vyšnių sunką, konjaką ir likerį. Padėti į šaldytuvą. Prieš paduodant sudėti ledo kubus, supilti atšaldytą vyną bei sodą. Dadėti braškes ir lengvai pamaišyti. Apie 8 porcijos.

Mėtų - ananasų punšas

1½ puoduko pieno,
1½ puoduko šaltos ananasų sunkos (pineapple),
⅓ puoduko plakimo grietinėlės 35%,
1 šaukštelis citrinos sunkos,
2 šaukštai cukraus,
žiupsnelis druskos,
šviežių mėtų šakelių.

Visus produktus atmatavus (išskyrus mėtas) supilti į elektrinį blenderį. Plakti, kol bus putotas (foamy). Tada tuoj pilti į atšaldytus augštus stiklus ir papuošti šakele šviežių mėtų.

Tinka vyrams

½ sv. miltų,
1 stiklinė šviesaus alaus,
1 št. aliejaus,
druskos, cukraus pagal skonį,
2 sv. obuolių,
3 baltymai,
cinamono, stiklelis romo,
aliejaus virimui.

Obuolius nulupti, supjaustyti riekelėmis, pabarstyti cukrumi ir palaistyti romu. Palaikyti pusvalandį. Iš persijotų miltų, alaus, cukraus, druskos padaryti tešlą, sudėti išplaktus baltymus, aliejų ir viską sumaišyti su obuoliais. Išvoliotus obuolius su šakute dėti į karštą aliejų ir palaikyti kol paruduos. Pabarstyti cinamonu ir cukrumi.

Dekoratyviniai - marmoriniai kiaušiniai

Kietai išvirtus 8-10 kiaušinių iš visų pusių sudaužyti, taip kad visas lukštas būtų suskilęs (nenulupti!). Sudaužytus kiaušinius sudėti į gilesnį indą ir pamatuoti tiek vandens, kad kiaušiniai būtų apsemti. Į verdantį vandenį įdėti 2 štl. arbatžolių, 2 štl. anyso sėklų, ½ puodelio sojos (komercinio) padažo, 1 štl. druskos ir 1 štl. pipirų (arba pagal skonį). Visa tai užpilti ant kiaušinių ir uždengus palaikyti apie 20 min., palikti marinate, kad atšaltų. Nulupti kiaušiniai turi gražią margą spalvą, tinka dekoravimui, arba kaip atskiras patiekalas.

Šližikai

1 puodukas pieno,
1 uncija mielių,
1 šaukštas cukraus,
½ šaukštelio druskos,
1½ puoduko miltų.

Mieles išleisti šiltame piene su cukrumi. Į išleistas mieles maišant dėti druską ir miltus. Viską sudėjus ir išmaišius padėti į šiltą vietą, kad pakiltų. Jeigu masė bus perskysta, pridėti miltų.

Kočioti ant miltais pabarstytos lentos, pailgais gabaliukais, truputį suploti, pjaustyti ½ inčio ilgio gabaliukais. Kepti ant riebalais pateptos ir miltais pabarstytos skardos. Galima viršų pabarstyti aguonomis. Kepti prie 350° F, kol šližikai gražiai paruduos. Duodami su aguonų pienu.

• Atsiųsta paminėti

First annual report of the Canadian Consultative Council on Multiculturalism, Ottawa, 1975.

Rudenys ir pavasariai, I dalis — **Albinas Baranauskas;** Lietuviškos Knygos Klubo leidinys; 350 psl.; kaina — 6.00 dol; **dail. V. O. Virkau.**

Vienas mažas gyvenimas — dr. Henrikas Lukoševičius — linksmi ir liūdni autobiografiniai pasakojimai. Akademinės Skautijos Leidyklos leidinys, Cikaga, 1975 m.; 192 psl.; kaina nepažymėta; **dail. Lijolė Židonytė.**

Pagairė — Jurgis Gliauda; "Draugo" premijuotas romanas; išleido Lietuviškos Knygos Klubas; 270 psl.; kaina — 4.50 dol.

Adomas Galdikas. Redagavo **J. Girnius; J. Girniaus, M. Galdikienės, L. Andriekaus, V. Vizgirdos ir Waldemar George** straipsniai; 158 vienspalvės ir 48 spalvotos reprodukcijos. Išleido **M. Galdikienė.** Meninis apipavidalinimas **V. Vizgirdos.** Spausdino Lietuvių Enciklopedijos leidykla, Boston, 1975. Didelio formato 192 psl.; 20 dol.

Rinktiniai Raštai, I tomas — **Bajorai valstybiniame Lietuvos gyvenime Vazų laikais — Konstantinas Avižonis;** L.K. Mokslų Akademijos leidinys; XXII + 614 psl.; kaina — 16 dol;

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja — redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, USA; prenumerata metams — 10 dolerių.

Gyvataras — Hamiltono lietuvių tautinių šokių ansamblis, 1950 - 1975; redaktoriai **Gediminas Breichmanas** ir **Vytas Beniušis;** jubiliejinis, 25-rių metų veiklai paminėti, leidinys; 104 psl., gausiai iliustruotas; tiražas — 1.000 egz.

Gabija — Skaučių Seserijos Vadijos leidinys; redaktorė — ps. B. Kidolienė; medžiagą paruošia — v.s. L. Milukienė — 111 Grohmans Lane, Plainview, N.Y. 11803, USA; leidžiami 4 numeriai metuose; prenumerata — 2 dol.

Skautija — Lietuvių Skautų sąjungos vadovybės biuletenis; redaguoja redakcinis kolektyvas: A. Saulaitis, R. Gudaitienė, Č. Kiliulis; administracijos adresas: K. Šimėnas, 45 Alban St., Dorchester, Mass. 02124, U.S.A.

Pasaulio Lietuvis — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos leidinys; redaktorius — Stasys Barzdukas; adresas — 18308 Hiler Ave., Cleveland, Ohio 44119, U. S. A.; prenumerata metams — $2.

Krivulė — Vakarų Europos Lietuvių Sielovados leidinys; red. kun. P. Celiešius; 8939 Bad. Woerishofen, Kirchenstrasse 5, W. Germany; vieno nr. kaina — 0.35 dol.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, USA; prenumerata metams — 5 dol.

Šv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio - patriotinio turinio laikraštis; leidžia T. T. Pranciškonai; redaktorius — T. V. Gidžiūnas, O. F. M.; administratorius — T. S. Rapolas, O.F. M.; metinė prenumerata — 3 dol.; adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, USA.

Šaltinis — tikybinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marijonai. redaguoja k. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata $4; adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham NG2 6AH, England.

Sąmokslas prieš žmoniją — Vilius Bražėnas; informacinė apžvalga; Laisvosios Lietuvos knygų leidyklos leidinys; 110 pusl., kaina nepažymėta.

Aštuntasis Amerikos Lietuvių Kongresas, 1974; Amerikos Lietuvių Tarybos leidinys, 118 pusl.

Bendradarbis — N.P.M. Seserų ir Rėmėjų c. valdybos leidinys.

Užgesę žiburiai — biografijų ir nekrologų rinkinys, prel. **A. Dambrauskas - Jakštas;** L.K. Mokslų Akademijos 1930 m. perspausdintas leidinys; 499 pusl.; kaina — 16 dolerių.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N. P. M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata $5; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Canvent, Putnam, Conn. U. S. A. 06260.

Skaidrės — Švietimo Gairių priedas; 700-tų skaidrių sąrašas; Kanados Liet. Bendruomenės Švietimo Skyriaus Mokslo Priemonių Komisijos paruošti skaidrių komplektai mokykloms: Vilnius, Kaunas, Nemunas, Pajūris, Trakai, Vytautas, Laisvės kovos, Ropė, Voveraitės vaišės, Obuoliai, Gandras ir lapė, Ko trūksta?, Lapai, Lietuvių tautiniai drabužiai, Lietuvių dailininkų darbai, Senovės lietuvių architektūra — Liaudies menas, Du gaideliai, Pelėda, Šaltyšius, Zuikis Puikis, Vištytė ir gaidžiukas, Darbininkai, Rašytojai — Pilys.

Skaidres galima užsakyti sekančiu adresu: **V. Matulaitis, 44 Longbourne Dr., Suite 506, Weston, Ont., Canada, M9R 2M7.**

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros ir mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja: A. Klimas, T. Remeikis, B. Vaškelis; prenumerata metams 8 dol; adresas: Lituanus — 6621 S. Troy, Chicago, Ill U. S. A. 60629.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, USA; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administracija — J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata metams — 7 dol.

Anglų Novelė — anglų rašytojų novelių antologija — sudarė P. Gaučys; 1974 m., Buenos Aires, Argentinoje; 456 pusl., kaina nepažymėta.

Mūsų Žinios — Čikagos Lietuvių Jėzuitų veiklos dvisavaitinis biuletenis; adresas 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636.

Gaudeamus — studentų ateitininkų sąjungos žurnalas; išeina nereguliariai. Redaguoja kolektyvas: D. Kojelytė, R. Navickaitė, A. Norvila, A. Zailskaitė. Adresas: 19 Chestnut St. Brooklyn, N.Y. 11208, USA.

Medicina — PLGS žurnalas; vyr. redaktorius — **Kazys Pemkus,** MD. — 1022 Beau Brummel Drive, Sleepy Hollow, Ill. 60118, U.S.A.; administratorė — L. Dargienė — 10326 Kipling St., Westchester, Ill. 60153, U.S.A.; išeina tris kartus metuose; prenumerata — 10 dol.

ŽURNALUI AUKOJO

$50 — Šidlauskaitė A., Carp. Ont.

$25 — "Giedros" Korporacijos Kultūrininkė, Chicago, Ill., "Giedros" Korporacijos Visuomenininkė, Chicago, Ill., Kat. Moterų Draugija, Mississauga, Ont., Liet. Moterų Klubas, Chicago, Ill.

$10 — Bačiūnienė B., Simcoe, Ont., Balsienė R., New York, N.Y., Janačienė A., New York, N.Y., Jautokaitė R., Chicago, Ill.

$5 — Dietrich E., Elizabeth, N.J., Vitkuvienė V., New York, Ont.

$4 — Penikienė V., E. Norwych, N.Y.

$3 — Dabkus S., Toronto, Ont., Grigaitienė J., Mitchum, Australia, Jančiukienė O., Winnipeg, Manitoba, Juodvalkienė O., Chicago, Ill., Kazlauskienė M., Hamilton, Ont.

$2 — Ofrossimow S., Brookline, Mass., Radzivanienė A., Richmond Hill, N.Y., Tarasevičienė M., Detroit, Mich., Valiūnienė V., Chicago, Ill.

$1 — Beržinienė T., Cicero, Ill., Jodinskienė E., Detroit, Mich., Petkevičienė S., Mt. Hope, Ont.

GARBĖS PRENUMERATOS

Abraitienė M., Cleveland, Ohio, Adomaitienė M., La Salle, P.Que., Augaitienė A., Chicago, Ill., Balsienė R., New York, N.Y., Bradley A., N. Providence, N.J., Budrienė P., Elizabeth, N. J., Dargienė L., Westchester, Ill., Dietrich E., Elizabeth, N.J., Genčiūvienė A., Toronto, Ont., Gylienė A., Olympia, Wash., Jokšienė M., London, Ont., Jonynienė A., Berlin, Conn., Jusienė O., Worcester, Mass., Kaziliėnė P., Concord, Ont., Kronienė E., Dundas, Ont., Laansoo N., Barrie, Ont., Marcinkienė M., Chicago, Ill., Meškauskienė K., Hamilton, Ont., Minelgienė A., Olympia, Wash., Petniūnienė H., Richmond Hill, N.Y., Petrulienė V., Bogota, Colombia, Petrušaitienė L., Kitchener, Ont., Rakštienė S., Fruitland, Ont., Ramūnienė M., Ottawa, Ont., Razmienė E., Joliet, Ill., Rekašienė O., Butler, N.J., Ročiūnienė O. Independence, Ohio, Skobeikienė S., Richmond Hill, N.Y., Šlapelienė J., Los Angeles, Calif., Šmigelskienė A., Toronto, Ont., Štarienė J., Hamilton, Ont., Vitkuvienė V., New York, N.Y.